

ERDÉLYI ÖRMÉNY GYÖKEREK

f z e t e k

„Emlékek nélkül, népeknek híre csak árnyék...”
(Vörösmarty Mihály)

az Erdélyi Örmény Gyökerek
Kulturális Egyesület
havonta megjelenő kiadványa
XV. évfolyam 173–174. szám
2011. július–augusztus

A Fővárosi Örmény Klub minden hónap 3. csütörtökén 17 órakor
– hívtottan és hívtatlanul – mindenkit szeretettel vár
a Budapest V., Semmelweis utca 1–3., I. emeleti Bartók terembe

Bevezető énekek

„Elcsodálóztak a mennyei sokaságok, látván Téged
a tüzes szekéren ülni, rettegve mondták: Ki az, aki
felszökve jön Edomból, és megérkezve belép dicső-
séggel a dicsőségbe? Uram, dicsőség Néked!”*

Jézus feltámadása után a negyvenedik napon felment a
mennyebe. Az ószövetségben ide Illés próféta ragadtatott
tüzes szekéren. A saragán a két eseményt egybeveszi
azon alapon, hogy Illés szekerét tekinthetjük a menny-
bemenetel előképének. Azonban Illésnél az Úr több: Ő
Isten! A dicsőség megilleti: megdicsőült testtel megy az
egekbe: Ezt látva mi leborulva kiálthatjuk a dicsőítést.

Dr. Sasvári László

* Szent Liturgia 120. o.

Lapunk az interneten: a www.magyarormeny.hu honlapon is olvasható.
Elektronikus levélcímünk (e-mail): magyar.ormeny@t-online.hu

Béres L. Attila

Ízelítő a diákkori örmény önzetlen vendégszeretetből

A rendező Terézvárosi Örmény Kisebbségi Önkormányzat elnökszónya, *Wertán Zsoltné Kinga* mutatta be az előadót a Fővárosi Örmény Klub júniusi klubdélutánján szép számmal megjelent közönségnek. *Dr. Kubassek János* geográfus, – Érd Földrajzi Múzeum igazgatója, 27 könyv szerzője, aki 99 országban járt már –, sok feladata és kötelezettsége között szakított időt arra, hogy megtartsa vetített képes előadását *Örményország hegy- és vízrajza egy egyetemista geográfus szemével* címmel.

Dr. Kubassek János régi jegyzetei, cikkei segítségével osztotta meg élményeit, benyomásait arról az útról, amit 1978 őszén tett Örményországban. Előadásában először visszatért arra, hogyan került kapcsolatba az örményekkel. Megtudtuk, hogy a Szent Lőrinc Gimnázium 15 éves diájként hallgatta Gábori Miklós régészt, aki feleségével, Csánk Verával együtt régészeti

expedícióban részt vett szovjet Közép-Ázsiában. Az európai és magyar régészet kiválóságainak sikerült eljutniuk Örményországba, a világ egyik legrejtetesebb régészeti lelőhelyére, „Zubi Szatanára” (magyarul a „Sátán Foga”) is.

A vetített képes előadáson bemutatott képek egy 1960-as években gyártott Gorkij típusú fényképezőgéppel készültek harminchárom évvel ezelőtt. Az ifjú Kubassek János számára egy életre szóló

élményt jelentett a repülő út is, amikor a felkelő napnak az első sugarai a négytözezer méteres kaukázusi csúcspokra vetültek. Az építőipari tábor nem a fővárosban, hanem Kirovakában volt. Megtudta, hogy Szovjetunióban van egy varázsszó, propuszk vagy más néven „razresenyije”, az úti engedély. Meg lehet szerezni, de ha nincs rajta pecsét, akkor nem érvényes. Ott derült ki, hogy mindenhez engedély kell, de ez szerencsére hamar tisztá-

Wertán Zsoltné Kinga és Dr. Kubassek János

tázódott, és Kubassek János úgy döntött, a hétvége útjait önállóan fogja szervezni, senkit nem fog fárasztani azzal, hogy ilyen rendőrségi engedélyt beszeressen. Ott szembesült azzal is, ami Magyarországon elképzelhetetlennek tűnt, hogy a városból kivezető minden úton sorompók vannak, a kimenőktől-bemenőktől négytözezer rendőr kéri az okmányokat. Aki nem oda való, kérdéseket tesznek fel neki. Ezt a rendszert borzasztónak tartotta, de kiderült, hogy az első élménye megcáfolta a rossz érzéseit. Északra indult autóstoppal, megállították, kérdezték kicsoda, hová megy. Megmondta. Kiderült, hogy az egyik rendőr sportoló volt, és katonaként Magyarországon szolgált. Leállított egy kocsit és a leintett orvossal elvitette az ifjú Kubassek Jánost az ősi kolostorhoz. A rendőrrel tíz perce ismerték egymást. Visszafelé, késő este az orvos lerakta a vasútállomáson, de nem volt vonat. Neki vissza kellett érnie vasárnap éjszaka a táborba, hétfőn reggel dolgoznia kellett.

Busz nem ment, kocsit, vonatot nincs, de van tehervonat. Valakinek a testvérének a szomszédjának a barátja tehervonat masinisztá. Ezt az örmények egy negyed óra alatt kiderítették. De nem áll meg a tehervonat sem ott, sem a táborhelynél! Meg fog állni! Megállt a tehervonat az állomáson, odavitték a tehervonat masinisztájához, és mondták, hogy hol kell megállnia, és ott le kell tennie a magyar diákokat. Ezt olyan emberek csinálták, akik aznap látták először, egy nappal azelőtt azt sem tudták, hogy léteznek.

Amikor mindezt elmondta a táborban, a helyiek megértéssel hallgatták, de a magyar diáktársai azt mondták, ez legenda, ilyen nincs. Ez volt az első kolostori élménye, és akkor elhatározta, hogy abból az időből, amit Örményországban eltöltött, igyekszik minél több helyre eljutni.

Hétvégeken elvitték őket több helyre, eljutottak Jerevánba is. Az ifjú Kubassek János eljutott még számos fantasztikus helyre, mert örmény diák barátainak roko-

A klub júniusi közönsége

nai kézzől-kézre adták. Mindenütt ugyanazzal a szeretettel és messzemenő segítséggel fogadták.

Az Örményországban töltött idejének az egy hónapjából a hétvégeket és az utolsó hetet utazással, tanulással töltötte. Ezekről az utazásairól mesélt, és mutatott képeket. Kiemelte az örmény mesteremberek, mérnökök tudását, akik földrendés-veszélyes helyeken, ahol számos ház összeomlott, ezer évvel ezelőtt olyan statikus templomokat építettek, hogy a 6-os erősségű földrengéseket is túléltek.

Különleges élményekben volt része a kolostorok látogatása során is. Egy 300 fős örmény esküvő keretében pedig bepilanthatott az örmény családok életébe is. Gyűjtött „sárkányfogát” obszidián követet, amelyek Magyarországon a Tokaji-hegy környékén fordulnak elő.

Nem az utazási irodák, nem a turisták által látogatott helyeket kereste fel. Örmény vendéglátói csak azt nem tudták, hogy ő honnan tud azokról a helyekről, ahová őt elvitték. Kézről-kézre adták, őszinte érdeklődéssel fogadták, érdek nélküli, számítás nélküli viszonzást nem váró vendégszeretettel megszervezték utazását, hogy visszajusson a táborba, illetve Je-

revánba, hol tehervonattal, hol a Pradvát az ország legtávolabbi zugába is elvivő posta repülőjáratokkal. Olyan örmény embereknek köszönhette mindazt, akik a bizalmukba fogadták, szeretettel és türelemmel segítettek útja során mindenütt. Büszkén beszéltek kincseikről, építészeti, kultúrájukról, történelmi emlékhelyeikről. Nemzeti érzésük nagyon erős volt, ezt adták tovább. Megmaradásukat köszönhették ennek a mentalitásnak is, amik a túlélést segítették.

Dr. Kubassek János számára diákként nagyon sokat jelentett Örményország, az örmény emberek, és azóta érdeklődik minden, ami ott történik. Előadása nagy tapsot kapott, amelynek végén válaszolt a földrajz, a történelem és az örmény kultúrával összefüggő kérdésekre is.

Az előadás szerkesztett változatát a füzetek következő számában adjuk közre.

Az előadást követően dr. Issekutz Sarolta tájékoztatást adott a soron következő hetek nyári programjairól, amelyeket a füzetekben is olvashatnak. Szomorúan jelentette be, hogy tizenöt év után először kell lemondani az erdélyi örmény barangolást, dr. Szarka György egészségi állapota miatt nem tudja vállalni az utat.

Fővárosi Örmény Klub

2011. július 21. (csütörtök), 17 óra

Magyarok Háza, Budapest V., Semmelweis u. 1–3., I. emeleti Bartók terem

Örményország

– filmvetítés (60')

Petrasitzné Óvári Mária filmje

Rendező: Bp. Főv. XIII. kerületi Örmény Kisebbségi Önkormányzat

Támogató: Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület

Fővárosi Örmény Klub

2011. augusztus 18. (csütörtök), 17 óra

Magyarok Háza, Budapest V., Semmelweis u. 1–3., I. emeleti Bartók terem

Életem és az örménység Dr. Magyar István Lénárd előadása

dr. Issekutz Sarolta bemutatja
Szongott Kristóf:

Armenia magyar-örmény havi szemle 1887–1907 között megjelent 21 évfolyam digitalizált változatát DVD-n

(Kiadó: Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület, 2011)

Rendező: Bp. Főv. II. kerületi Örmény Kisebbségi Önkormányzat

Támogató: Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület

Ferencz Zsolt

Emlékezés Bálint Tiborra, a „napsugaras fiúra”

Születésnapja előtt egy héttel, a Kolozsvári Rádió koncerttermében emlékezhetek a kolozsváriak csütörtökön és pénteken délután Bálint Tibor íróra, Kálmánkára, az igazán jó humorral megáldott „napsugaras fiúra”: a Bálint Tibor Baráti Társaság (BTBT) által szervezett kétnapos program első mozzanataként barátai, ismerői és tisztelői elevenítették fel a jeles irodalmárhoz fűződő emlékeiket, egy-két anekdotikus történetet megosztva a különböző korosztályok képviselőivel. A hangulatos visszaemlékezéseket a rádió archívumában őrzött hangzó anyagok, valamint felolvasások és előadások színesítették, majd a folytatásban tematikus kiállítást nyitottak meg, a zenei élményeket pedig a Kalapos Band biztosította. A Zokogó majom derűje méltó megkoronázásaként tegnap szellemi lakoma zajlott.

A házigazda Rostás Péter István szavai után Szilágyi Mátyás kolozsvári magyar főkonzul, az esemény fővédnöke köszöntötte az egybegyűlteket csütörtökön dél-

után. A szervezőknek való köszönetmondás mellett hangsúlyozta: fontos, hogy rendszeresen fejet hajtsunk Bálint Tibor munkássága előtt, népszerűsítsük az em-

lékét, hogy életművét minél szélesebb körökben megismerjék.

Ezt a célt szolgálta a mostani alkalom is, s különösen az *Egyed Emese* költő, irodalomtörténész által moderált kerekasztal-beszélgetés, amelynek résztvevői – *Bálintné Kovács Júlia*, az író özvegye kérésére – anekdoták révén idézték Bálint Tibor alakját. – Humánus, bölcs humora volt, és amit a legjobban szerettünk benne, hogy öniróniával is rendelkezett. Csodálatos tehetségét, varázslatos mondatait rettenetesen csodáltam, és irigyeltem, hogy ilyen nagy tehetséget adott neki a Jóisten – értékelte *Buchwald Péter* vegyész, egykori kolozsvári alispán. Több más mellett a hajtási igazolvány megszerzésével kapcsolatos közös emlékeket is felidézte: miután Bálint Tibor már negyedszer is elbukott a vizsgán, az ő segítségét kérte. – Elkezdtem tanítani, órákat adtam neki, sokat beszélgettünk, s végül nagy nehezen letette a sofőrvizsgát. Aztán, akár a Guinness Rekordok Könyvébe is bekerülhetett volna, hiszen egy óra alatt kétszer is elvették a jogosítványát: egyszer azért, mert rossz helyen parkolt,

Egyed Emese, Zsigmond Emese, Kötő József, Kántor Lajos, Mózes Attila, Balázs Imre József és Buchwald Péter a kerekasztal-beszélgetésen (Fotó: Rohonyi D. Iván)

majd újból, amikor elment a rendőrségre reklamálni – magyarázta.

Kántor Lajos irodalomtörténész, a Kolozsvár Társaság elnöke Bálint Tibor Kálmánka-becenévvel kapcsolatban árult el részleteket. Mint kiderült, egyetemista korában, tánc közben mondta az egyik lánynak Bálint Tibor: „most bedől, mint Kálmánka a kanyarban”. – Szerintem ő tudta készíteni a legjobb savanyúságot Kolozsváron, és erre maga is nagyon büszke volt – vélekedett Kántor.

Egyetemista éveiből származó emléket osztotta meg a résztvevőkkel *Balázs Imre József*, a *Korunk* főszerkesztője: a '90-esévek végén, *Cs. Gyimesi Éva* ötlete nyomán szerveztek nyilvános beszélgetést a '60-as, '70-es évek erdélyi magyar irodalmának alakítóit – Bálint Tibor, Jancsik Pál, Kántor Lajos, Lászlóffy Aladár, Lászlóffy Csaba, Szilágyi István – és a Láthatatlan Kollégium fiataljainak részvételével, amelyet nem sokkal később kötetben is megjelentettek (*Vissza a Forrásokhoz. Nemzedékvallató*, Polis Könyvkiadó, 2001.). – Nagy erővel készülünk ezekre a beszélgetésekre, mindent végigolvastunk az illető szerzőktől, szerzőkről, a célunk pedig az volt, hogy bizonyítsuk: az első Forrás-nemzedék tudatosan megváltoztatta a romániai magyar irodalom értékrendjét. Előre elkészített kérdéseink sorra pattantak vissza Bálint Tiborról, és a legjellemzőbb monda-

ta talán ez volt: „az én nemzedékem Kós Károlytól Mózes Attiláig terjed” – fejtette ki Balázs Imre József.

Zsigmond Emese, a *Napsugár* főszerkesztője 1989 szeptemberében ismerete meg Bálint Tibort, akinek, mint megjegyezte, többekhez hasonlóan, az akkori események hatására már „fogytán volt a humora”. – Nem véletlen, hogy '90-től, a napsugaras hónapjaiban nem az addig megszokott szellemes meséit írta, hanem a hithez fordult: boldog örömmel és mélységgel vallott Istenhitéről. Sorozatában gyermekközeli, meleghangú bibliai történeteket írt – emlékezett vissza. Bálint Tibor munkássága előtt tisztelegve tavaly jelentették meg a *Napsugár*-könyvek sorozat második köteteként a *Kálmánka, te vagy a császár*című kiadványt, amelyben az írónak a folyóiratban közölt legszebb meséit és történeteit gyűjtötték egybe.

Kötő József színháztörténész a *Zokogó majom* című regényből 1972-ben készült *Sánta angyalok utcája* elnevezésű színpadi műről ejtett szót. – Csak a legnagyobb siker jegyében szólhattunk a *Zokogó majom* megjelenését övező hangulatról. A színházban is felvetődött, hogy ezt a világot, amely végre rólunk és értünk szól, színpadon is meg kellene eleveníteni. Hosszas gondolkodás után sikerült rávenni Tibort, hogy vállalja a regény színpadra alkalmazását. Nehéz folyamat volt, de végül is sikerült megfogni a regény lelkét, egy olyan szöveget teremteni, amelyben a színész, az alkotó és a néző egyaránt megélhette önmaga boldogság utáni vágyát – hangsúlyozta Kötő József. A *Sánta angyalok utcáját* Szabó József rendezésében 1972-ben mutatták be Kolozsváron.

Mózes Attila író egy másik anekdotát mesélt el, ez azonban már Németh László

Iszony című művének megfilmesített változatához kapcsolódott: „Bálint Tibor és Bálint Tiborné jönnek ki a moziból, történetesen éppen a Kárász Nelli szerencsétlenségét nézték végig. Julika könynyekig hatódva közli Tiborral: ezt átélni csak egy nő tudja. Erre Bálint Tibor: tudod mit, akkor írjunk egy hálálkodó levelet Laci néninek”.

A folytatásban a Bálint Tibor tiszteletére összeállított tematikus tárlatot nyitotta meg *Sipos László* festő- és grafikusművész, aki személy szerint egy portréval és az újrakiadott *Zarándoklás a panaszfalhoz*című kötet borítójával tiszteleg az író emléke előtt. Az életmű népszerűsítését és az olvasókkal való megismertetését céljával kitűző Bálint Tibor Baráti Társaság elismeréseit *Bálintné Kovács Júlia* osztotta ki: *Tasnádi József* grafikus, médiaművésznek a régi Kolozsvárt ábrázoló képével ajándékozta meg *Bányai Éva* romániai és *Bertha Zoltán* magyarországi irodalomtörténészt, *Bőszörményi Zoltán* író, *Galamb Katalin* tanárnőt, a salgótarjáni *Bányász-Kohász Dalkört*, *Janka Venczelt*, *Ferenczi Tibor Leventét*, továbbá *Király Zoltán* író, *Sebesi Karen Attila* színművészt és *Szilágyi Mátyás* főkonzult. Az ünnepség zárásként a *Kalapos Band* koncertezett. Az est folyamán közreműködött *Sebesi Karen Attila*, *Móricz Kinga*, *Laczkó Vass Róbert*, *Ferenczi Amália* és *Rostás Péter* István.

Másnap, pénteken délután *Szellemi lakoma* zajlott a *THE Trupp* Egyetemi Irodalmi Színpad tagjai, valamint *Adorján Réka*, *Ferencz Amália*, *Kelemen Csongor*, *Márkos Albert*, *Sebesi Karen Attila* és *Szőcs Márton* részvételével.

(*Szabadság*, 2011. június 4.)

Köszönetnyilvánítás

A BTBT – azaz a Bálint Tibor Baráti Társaság célja az író életművének népszerűsítése, szakmai számbavétele, kutatása, kritikai feldolgozása, megismertetése a mai lehetséges olvasókkal, emlékének ápolása.

Köszönetet mondunk mindenkinek, aki segített, hogy e célok megvalósulhassanak. Nagy öröm, hogy sokan vannak ilyenek.

Ezúttal csak néhányukat tudjuk megajándékozni, de **szándékunk szerint szeretnénk szerét** ejteni más alkalommal is az ajándékozással egybekötött köszönetnyilvánításnak.

Valamennyien **Tasnádi József** különleges technikával készült grafikáját, a valamikori Kincses Kolozsvárt ábrázoló körképet kapják.

Ezt a munkát (és néhány változatát) a **médiaművész, grafikus, a Budapesti Moholy-Nagy Iparművészeti Egyetem tanára** a Bálint Tibor Baráti Társaságnak adományozta, hogy a reklám termékcsalád forgalmazásával a Társaság pénzalapot teremtsen céljai megvalósításához.

Ezúttal a következő személyek kapják a berámázott körképet, egyelőre távollétükben:

- 1. Bányai Éva** irodalomtörténész, a **Bukaresti Egyetem Hungarológiai Tanaszékének** tanára, aki elkészítette Bálint Tibor írói vendégoldalát a Transzindex adatbankja számára. (A képet átvette Egyed Emese.)
- 2. Bertha Zoltán** irodalomtörténész, a **Károli Gáspár Református Egyetem tanára**, kritikus (Budapest), aki évtizedek óta figyelemmel kíséri, ismerteti Bálint Tibor munkásságát, monográfiát is írt róla, részt vett a 2007-ben megrendezett, „A Zokogó majom könnyei” című nemzetközi konferencián.

- 3. Böszörményi Zoltán** költő, író, szerkesztő, üzletember (Monaco), aki jelentősen támogatja a BTBT rendezvényeit, és akinek köszönhető, a www.balinttibor.com honlap. Ennek köszönhető, hogy a világon bárhol találkozhat az érdeklődő világháló használat az íróval, meghallgathatja, illetve olvashatja szövegeit, tájékozódhat a vele kapcsolatos eseményekről, a BTBT híreiről, munkájáról és emberileg is közel kerülhet Bálint Tiborhoz.
- 4. Galamb Katalin** tanárnő (Udvarhely – Bécs – Mosonmagyaróvár – Budapest), Bálint Tibor régi olvasója, vendéglátója, aki támogatja volt az írónak már életében, és hathatósan segíti emlékének ápolását is.
- 5. A salgótarjáni Bányász-Kohász Dalkörnek** azért mondunk köszönetet, mert felbecsülhetetlen segítséget nyújtottak az I. Kolozsvári Magyar Napok alkalmával felavatott Bálint Tibor Emlékharang megvalósításához. Az ötletet még 2006-ban Óradnáról jövet a mikrobuszban rögtön felkarolta egyik tagjuk, **Solymár András kohómérnök**, aki ajándékba megtervezte a harangot. 2010-ben a Dalkör márvány emléktáblát helyezett el a harang mellé.

A Dalkör

És most következzenek a jelenlévők. Bekeretezett Kolozsvár körképet kapnak, és köszönetet mondunk:

- 6. Janka Venczelnek és családjának**, legfőképpen vejének.
- 7. Ferenczi Tibor Leventének.** Segítő-készségüket az író még életében megtapasztalta. Emlékének ápolásában is nagymértékben és állandó jelleggel kiveszik részüket. Bálint Tibor elégedetten, örömmel nézte, hogyan alakítgatta barátja, **Venczel** „emlékhellyé” az ő kertjét, megépítve ott a mini „panaszfalat”, Bruegel után szabadon a „Bábeltornyát”, majd e kettőhöz vivő ösvényen elhelyezett járólapokon az Új Erdély Trilógia címeit – **Zokogó majom, Zarándoklás a Panaszfalhoz, Babel toronyháza – és szerzőjük nevé.** Szeretném hinni, hogy azt is örömmel nyugtázta, amikor az I. Kolozsvári Magyar Napok „harangzúgásos nyitányaként” megszólalt fellegvári otthonában az az emlékharang, amelynek elhelyezését **Janka Venczel** tervezte, és felszerelését több hónapos kemény munkával **Ferenczi Tibor Leventével** együtt végezte.
- 8. Király Zoltánnak**, aki költő, műfordító, az Erdélyi Magyar Írók Ligájának

(EMIL) ügyvezető elnöke, aki döntő ösztönzést és segítséget nyújtott a BTBT megalakításához, és azóta is segíti a Társaság munkáját.

- 9. Sebesi Karen Attila** színművész, rádiós, tévés jó barátunk, akire mindig lehet számítani, soha nem hagy cserben, és aki évek óta, közel egy évtizede minden Bálint Tiborral kapcsolatos rendezvényen, templomban, konferenciateremben, rádióban vagy Bálint Tibor néhai otthonában tevékenyen részt vállal.
- 10. És végül, de nem utolsó sorban Szilágyi Mátyásnak, a Kolozsvári Magyar Konzulátus főkonzuljának, „A Zokogó majom derűje”** kétnapos rendezvényünk védnökének, nemcsak a Baráti Társaságnak nyújtott segítségért, hanem azért is, hogy diplomata pályája során bárhova szólítsa is őt hivatása, mindig emlékezzék egyik szolgálati helyére: Kincses Kolozsvárra, ahol egyszer Bálint Tibor is harangozott.

A Bálint Tibor Baráti Társaság nevében:
Bálintné Kovács Júlia

(Elhangzott 2011. június 2-án, a Kolozsvári Rádió Stúdiótermében)

Bálint Tibor

Kíváncsi lettem magamra

Jól mondják, hogy vannak könyvcímek, amelyek szüntelen visszaütnek az íróra. Így szelídültem én is emberszabású majommá annyi suhintás után, de amikor elpanaszoltam *Domokos Gézának*, a Kriterion akkori igazgatójának, hogy reám ragadt családregényem, nagyot nevetett:

- Ne búsulj pajtás! Ma így is te vagy nálunk a legjobban megfizetett majom!
- Igen, igen, de mutogatnak is! – védekeztem tréfásan.

Ahogy aztán telt az idő, már egy csimpánz beletörődő pislogásával bölintgattam, ha például Benczédi Sándor így mutatott be műtermében a nála nyüzsgő belföldi és külföldi vendégeknek:

– Megjött a Majom! – lendítette felém a karját ilyenkor. – Itt a Majom! Ó a Majom!

Hát, ha a sikernek az az ára, hogy már életemben egy alacsonyabb rendű lénybe kell elkülönböznie a lelkemnek, legyen pávián vagy akár lajhár is! – morfondíroztam egy-egy pohár csiger mellett, s ilyenkor az a fajta érzés járt át, amelyet manapság sikerélménynek neveznek.

És valóban sikerem volt: ez a könyvem a kiadó jóvoltából és a sors kegyéből hamarosan két utánnyomást ért meg, ami manapság elképzelhetetlen; de a siker fája se nőnek oly magasra, hogy a tetejéből egy majom elérhesse az eget, s volt ismerősöm, aki minden találkozásunk alkalmával eldicsekedte előttem, hogy ő a kezébe se vette a regényemet, épp a zajos reklám miatt, amelyet a sajtó csapott a könyvem körül.

No, végre egy egészséges ízlésű ember! – gondoltam mosolyogva, s csak azon mulattam még jobban, amikor egy másik nyájtalan olvasót a cím tévútra vezetett, és krajcároskodó fölindultságában visszavitte a kötetet az eladóhoz; mégpedig azzal az indoklással, hogy becsapták, mert azt hitte, hogy a történet a híres múltú kisvendéglőről szól, ahol egykor ő is gyakran megfordult, és tessék, a szerző alig ír ötven-hatvan sort Androvics úr legendás kocsmájáról...

A legsértőbb eset mégis akkor esett meg velem, amikor a borpince asztalánál, amelynek lapja önállóan billegett a könyökünk súlyától, az egyik vendég a szerzőségemet is kétségbe vonta azok előtt, akik felhívták rám a figyelmét.

A jelenet persze a megszokott módon kezdődött, mert megint így mutattak be:

– Tudja, ki ez? Ó írta a Zokogó majmot!

A kétkező bizonyára megvetette az olcsó tréfálkozást, mert miután rövid csuklásba fulladt a kacagása, ki se nyújtotta felém a kezét; csak nézett egyre szigorúbban, elutasítón, majd cigarettára gyújtott, és kissé megenyhülten csóválta a fejét:

– Talán elhinném, hogy valóban maga Bálint Tibor, ha nem ismerném őt, ha nem találkoztam volna vele többször is!

Most már én is kíváncsi lettem saját személyemre, amelyet így sosem fogok megismerni.

– Le tudná írni, hogyan néz ki az igazi szerző? – tapogatóztam, és hiúságomban átvillant bennem, hogy esetleg létezik egy hasonmásom, egy alteregóm miként Hitlernek, Leninnek, Sztálinnak, sőt állítólag Ceaușescunak is volt, és engem is meg akar védeni valamelyik hűséges olvasóm mindenféle támadástól...

A makacs gyanakvó azonban válasz helyett a fejem fölé fújta a füstöt, és csak később válaszolt:

– Mindenesetre magasabb önnél, és a haja sokkal dúsabb... Ha óhajta, holnap idehozom magának!

Körülottnék több asztalnál is fölzengett a kacagás, de az én Tamásom félreérthette a magasra csapó vidámságot, mert ezúttal a szemembe nézve sajnálkozóan elmosolyodott:

– Én komoly embernek nézem magát, miért tűri, hogy ezek a részeges trógerek csúfot üzzenek magából?!

A Reménység Szigete

Márciusban egy váratlan meghívást kaptam Budapestről, azzal a kéréssel, hogy 2011. május 8-án tartsak egy előadást a Reménység Szigetén működő Erdélyi Gyülekezet székhelyén, megrendezendő ünnepségeken, a Magyarországon élő erdélyiek éves találkozóján. Az idén megrendezendő ünnepségek mottója, az erdélyi örmények világa. A részemre kijelölt előadás témája: „Régi örmény élet Erdélyben”.

A felkérés nagyon meglepett, de miután megtudtam, hogy egy magyarországi tekintélyes Református Egyházközség, a Magyarországon élő erdélyiek gyülekezete, éppen az örmény katolikus vallású erdélyi örmények sorsával és történelmével foglalkozik, a meghívást, mely számomra nagy megtiszteltetést jelentett, elfogadtam.

Sajnos nagyon sok ismerősöm, úgy itthonról, mint Budapestről, semmit, vagy nagyon keveset tudtak a „Reménység Szigetéről”. Az interneten található információ is nagyon szűkszavú, többet érdemelne. Tény, ami odaérkezésemkor, és az utána következő napokban, nagyon meggondolkoztatott, hiánypótló elképzeléseim születtek: Nem lehet, hogy egy ilyen tekintélyes intézmény léte és hírneve, melynek célja az erdélyi magyarok, vallásfelekezeti feltétel nélküli felkarolása, megsegítése, és tömörítése, vallásos, kulturális és nemzeti identitásuk megőrzése érdekében, ne legyen ismeretes minden Erdélyben élő magyar ember előtt.

A „Reménység Szigete”. Milyen szép név: Hirtelen eszembe jut a három legcsodálatosabb szó a világon: Hit, Remény, Szeretet. Higgy, de kinek, Remélj, de mit, Szeress, de jól meggondold, hogy kit.

Szilágyi Ferenc

Ezekkel a gondolatokkal ültem Segesváron vonatra feleségemmel május 6-án, a reggeli órában.

A vonat úszik a májusi zöld tengerben, gyönyörű tavasz. Átlépve a határt, az alföld óriási búzatábláiban, az őzek kisebb, nagyobb csoportjai falatoznak a finom új hajtásból. Szerencsére, megritkultak a kora tavaszi belvizek, a jó termés gátlói. A vasút két oldalán élő kőénybokrok virágzásuk végén vannak, de megjelentek a finom illatú bodza és akácfa virágok. Gyönyörű sárgák az óriási repce táblák, az új energia hordozói, a diesel motorok reménysége. A fólia sátrak százaiból kikandikálnak a gazdag termést ígérő uborka meg paradicsom „fák”. Néhány helyen már kaszálják a hosszú tél után, az állatok által annyira várt lucernát és más korai füveket, a tehozam emelésének garátlóit. A gólyák a ritka belvizeken és az elszórtan sziesztázó tavakon, szorgalmasan gyűjtik kicsinyeik felneveléséhez szükséges csúszó-mászó rovarokat. Közeledve a Tiszához megjelennek a lustálkodó belvizek, és a belőlük újrahajtott friss nádasok,

pimaszul kérkedvén, hogy úgy sem mennek el, amíg kényelmes sáncokat nem csinálnak nekik a mezőgazdaság emberei.

Óriási a Tisza árterülete, persze ez szűkeség, de nélkülözhető lenne. A folyó szabályozásával, medrének szélesítésével, százszor akkora jó minőségű területet lehetne termővé tenni, állatok és hámbárok biztos lesznek a közeljövőben, amelyek által értékesíteni lehetne az annyira szűkeség többlettermelést.

A sásokból, a vonat zajának megjelenésekor különböző vízimadarak, kócsagok, vadrécék, pelikánok, röppennek fel és menekülnek nyugodtabb helyekre.

A beláthatatlanul nagy-hosszú kukoricatáblák, katonás sorban, kezdenek benépesedni, bizakodva, hogy felnőtt korukban nem lesznek hálátlank gazdáikkal szemben. Tudják, hogy sok cukor, olaj, megüzemanyag lesz belőlük, jó magyar fajtának érezvén magukat, ezt bizonyítani is akarják brazil testvéreikkel szemben. A fecskék alacsonyan repülnek, érzik, hogy újra szép meleg napok következnek, kedvezők kicsinyeik kiköltéséhez és etetéséhez.

A falvak mentén elhaladva különös figyelmet érdemelnek a háztáji kertek, bennük gondosan ápolt és szépen fejlődő zöldség félék, felkarózott paszuly és paradicsom tövek, kigyomlált hagyma ágyások, melyek biztosítani fogják a falvak lakóinak ellátását.

A vasút két oldalán sok a nyír, akác meg a nyárfa, ezek dominálják az alföld erdeit, fenyőt csak ritkán lehet látni. Az alföld nem tűri meg az égbenyúló dacos túlelvélű fenyőket, maradjanak meg a Hargitának, a medvéikkel meg a farkasaikkal együtt. Mi az őzeket meg a szarvasokat kedveljük, békés csendes természetűek akár csak az alföldi emberek. A lemenő nap tüzes rózsaszín udvara megerősíti a fecskék előre

jelzéseit és igazolja, hogy holnapra jogszerűen számíthatunk szép időre.

Vonatunk este 19 órakor beszalad a Keleti pályaudvarra. Megbeszélésünknek megfelelően vár a kis busz, oldalára felírva: Erdélyi Gyülekezet. Húsz perc alatt végig megyünk az Őrsvezér téren, befordulunk a Gyógyszergyári útra, majd ennek végén a hármas szám előtt, kinyílik a kapu, megérkeztünk a Reménység Szigetére. A fogadtatás rendkívül barátságos, finom vacsora, kényelmes elszállásolás, a tizenkét órás út után jól jön a fürdés és lefekvés.

Gyönyörű szép reggelre ébredtünk. A nap is korán kelt, érezte, hogy adósságai vannak, beragyogta a környéket. A nagy csönd tiszteletet követel, melyet csak a sokszínű meg hangú madarak éneketes hangulatosabbá. Szívom magamba a friss illatos reggeli levegőt: Tehát, itt vagyok, a Reménység Szigetén. Egy négyhektáros terület Budapest szélén, rengeteg szebbnél szebb fával, gondozott zöld övezettel. Mint utólag megtudtam, itt 1989 előtt, kaszárnya volt, húsz darab barakk típusú fa épülettel, sok tankkal meg „védekező” fegyverekkel, melyek nyomai, itt – ott még fellelhetők.

Miután a gyülekezet a magyar államtól 1992-ben megkapta ezt a volt kaszárnyát, a Reménység Szigete néven létrehozta, karitatív, kulturális és oktatási központját. A központ célja, néhai Németh Géza névadó és alapító református lelkész megfogalmazásában: Egyszerre segíteni az embert három alapvető szükségében: a testi, a lelki és a szellemiben.

Célkitűzéseinek megfelelően, itt a reményeiket vesztett magyarok, székelyek ezrei kapták vissza, – Istenben bízva – reményüket a felgyógyuláshoz, az élethez,

és az újra beilleszkedésükhöz az aktív munkába, családtagjaik és szereteteik körében.

Szükségesnek tartom kihangsúlyozni, hogy megékeztvén a „szigetre” gondolataim megvalósultak. Részem volt a hitben, a reményben és a szeretetben, a Református Egyház tiszteletes – lelkész urának fogadtatása és tanúbizonysága révén. Az egész napos ünnepség megszervezése, a nagyszámú keresztény hívők fogadtatásában, a maximális figyelmesség és előzetes biztositásával és részesítésében kivétel nélkül, az ünnepség minden résztvevője részére.

Itt a Reménység Szigetén és ezen ünnepélyes alkalommal, otthonra találtunk úgy az Erdélyből elszármazottak, magyarok és örmények, felekezeti különbség nélkül. Itt megtaláltuk az igazi hitet Istenben, az igazi reményt lelkünkben és hazánkban, Magyarországon, és az igazi szeretetet egyházainkban és egymás irányában, mely összeköt, és együvé tartozónak nyilvánít.

Az örmények közt alig akad protestáns vallású. Itt jelenik meg a Református Egyház nagysága, hogy mégis kimagasló cselekedetekkel, vallásra való tekintet nélkül, ünnepélyt szervez az örmény származású és többségükben római és örmény katolikus, Erdélyből származó testvéreiknek. Itt nem a szórakozás a téma, hanem a cél és a cselekedet és ez példakép szolgálhat más egyházi felekezeteknek is.

Föltétlen szükségesnek tartom kihangsúlyozni, hogy az elmúlt tizenkilenc évben, a számok határozott ismeretében is óriási eredmény, hogy itt hatvanezer vendégjelszakát tölthettek főként erdélyi és más elszakított területekről jövő emberek. Itt pihenésre, nyugalomra lelhettek, gyógyulhattak. A kapuk mindig nyitva állnak min-

den erdélyi magyar számára, itt mindenkit szeretettel fogadnak, szállást és ellátást biztosítanak, nagyon előnyös fizetési kötelezettség mellett. Itt elsősorban pártfogásban részesülnek az elesettek, rákos és más súlyos betegségben szenvedők. A hitéhez szorosan kapcsolódik az emberek közti szeretet, megbecsülés és ápolása az elesettek felpártolása, talpra állítása, attól függetlenül, hogy melyik felekezetben lettek megkeresztelve. Minden föltétellel meg van rá, hogy itt az elkövetkezendő évtizedekben egy igazi modern vallás kulturális központ alakuljon ki, reményeim szerint az ökumené is tovább fog erősödni, szélesebb skálán fog működni, tekintve a megkülönböztető dogmákon, egy igazi kiemelkedő és másoknak is példát szolgáló, keresztény és magyar kulturális központ lesz, az épülő ökumenikus templommal az élen, természetesen Isten segédelmével, és a magyar kormány további támogatásával.

A működést szolgáló személyzet is Erdélyből származik, legtöbbszörnek itt van a lakása is, már több éve. Az ide érkezőkkel szemben, rendkívül kedvesek és előzetes nyelvi kiérződik belőlük a szeretet és gondoskodás tudata, feladatuk teljesítésében.

Írásom legfőbb célja, a Magyarországon, de főképp Budapesten és környékén élő, Erdélyből származó, erdélyi gyökerekkel rendelkező fiatalok figyelmét felhívni, erre a csodálatos intézményre, hisz a jövő az övék, az új templom nekik is épül, nagyszerű alkalom-találkozásokra, úgy Istennel, mint sorstársaitokkal.

Fiatalok! Ezt nem szabad kihagyni, bármilyen nehéz és lefoglalnak a mindennapi gondok, itt az igazi reménység szigetén, lélekben felfrissülésre, szívetekben megnyugvásra találtok, és mindezek által erő-

nyertek, erdélyi és anyaországi székelyek, magyarok, örmények egyaránt, népünk további felemelkedéséhez az európai népek közösségének élvonalába.

Az ünnepséggel kapcsolatosan csak annyit, hogy úrvacsoraosztó református istentisztelettel kezdődött és örmény katolikus istentisztelettel, végződött.

Tudatában vagyunk annak, hogy Isten előtt mindannyian egyformák vagyunk, és a Reménység Szigetén, őszintén reméljük, hogy majd eljön az idő, amikor bár-

melyik felekezet által épített Isten házában, egyforma szeretettel és áhítattal vehetjük magunkhoz szimbolikusan Isten testét és véréit, imádságaink és fohászaink az ökumené szellemében fognak eljutni, Istenhez, mindannyiunk Teremtőjéhez és Atyához.

Szálasy Ferenc

E-mail. szalasyvajna@freemail.hu

(*Székelyudvarhely, 2011. május 14.*)

Végh Alpár Sándor

Köznapló

(*Május 25., szerda*)

Kobzos Kiss Tamás énekét hallva képzeletemben egy vár jelenik meg. Nem tudom, hol van, azt se, mekkora, csak egy biztos: bevehetetlen. A dal a keleti bánya felől szól, Balassit idézi, és aligha véletlenül. A költő 1594. május 30-án, Esztergom ostrománál esett el, és 356 évvel később ugyanezen a napon született a jelenkor dalosa.

A sors intézte így, legyen mihez igazodnia ifjú emberként? Hinnünk kell ebben. Ha nem, azokat igazolom, akik sosem olvasnak verset. Lelkükön ezért fúj át a szél, mint egy erdőn, melyet letaroltak a fatolvajok.

Kobzos Kiss esélyt adó családból indult neki a világnak. Édesapja debreceni költőember, a fiút zongorára tanítják: kezdő lépései versek, zenék ritmusa mozgatja.

Hogy egyetemi diplomát mégis vegyészként szerez? Hát aztán? Az erős szándékúak pályája kacsaringós. Az övé is sokat kanyarog. Játsszik a Déliláb

együttesben, restaurátor a Déri Múzeumban – de miért ne? A kettő nincs olyan távol egymástól. Értékmentés ez is, az is, felelősség és felkészültség nélkül egyik sem művelhető.

De aztán kiér a síkra, mint a Tisza, s az ember nem győz ámulni, mennyi „hordalékot” rak le életének egy-egy kanyarulatában.

Jó tizenöt éve, hogy Szentesi Anikó, a Makovecz-csapat kitűnő építésze elküldte Kobzos Kiss kazettáját, *A vándorok énekeit*. Az én természetem is efféle, és csak ámultam, amikor elindítottam a magnót. Tiszta, fénylő hangok áradtak szét csongorádi szobámban, lebontották a falakat, s nem tudtam ellenállni: mentem velük. A dalok szívén találtak, vittek, sodortak – ezért fontos az a hasonlat a Tiszáról.

Kobzos Kiss Tamás éneke – bár 1983 óta dolgozik együtt kortárs zenei előadóként a Kossuth-díjas zeneszerző-zongoraművésszel, *Szabados Györggyel*;

tagja Európa rangos régizene-együttesének, a Clemencic Consortnak; tíz évig koncertezett Michel Montanaro provençai zenésszel; gyakran lép fel török muzsikus barátjával, Erdal Salikogluval – valahogy mégis Tinódi Lantost idézi.

Nagy képesség, ha egy dalos képes megéleveníteni énekét. És ő képes erre. Látom Csokonait, Rákóczi kurucait, amikor megszólal a fejedelem nótája, a „Jaj, régi szép magyar nép”, látom a székely ballada elcsábított Molnár Annáját.

De ha szól, arra is oda kell figyelni.

Évekkel ezelőtt egy interjúban emlegette a 85 éves Pál Pista bácsit, az utolsó dudást. Életét a hangszere mentette meg. Nem jól volt már, épp csak lézengett, az ő korában a többség számára ez természetes. Így volt ezzel a család is, s eladták a dudáját. Pesti zenészek érkeztek az erdélyi faluba, s kérdezték az öreg: hol van, hová lett? Valaki megvette. Azok nekiindultak, megkeresték az embert, és vissza-

vásárolták tőle. S a duda visszaadta Pista bácsi életét.

Hadd mondjam el még, hogyan lett belőle „kobzos”!

Az 1977-es kecskeméti dalos találkozón *Nagy László* is megjelent, s Tamást tetőtől talpig átjárta az izgalom. Hirtelen azt hallotta – *Buda Ferenc*, a költő hívta így a színpadra –: „Kobzos Kiss Tamás következik.” Ez volt a művészi keresztelője. Merthogy addig csak Kiss Tamás volt. Azóta viszont nem szólítja másként senki.

Hátravan még egy kérés. Hallgassátok és szeressétek Kobzos Kiss Tamást! Azt lopja a szívetekbe, ami hiányzik ebből az összefirkált, tönkrehazudott Magyarországból!

A hitről beszélek, az önbecsülésről meg arról a kurázsiról, melyet – bár sokan nem szeretnek minket –, kénytelenek elismerni és tisztelni tőlünk keletre és nyugatra is.

A márciusban kapott Liszt Ferenc-díjjal ő tüntette ki a kítettetőket.

(*Magyar Nemzet, 2011. május 28.*)

150 éve született Merza Gyula író, költő és armenista

1861-ben született Kolozsvárott, ugyanitt hunyt el 1943-ban. Kolozsvárott és Bécsben orvosegyetemre járt, de ezt félbehagyva gazdálkodással és turisztikával foglalkozott. Az Erdélyi Kárpát Egyesület egyik szervezője és főpénztárosa volt, a kolozsvári Néprajzi Múzeum igazgatója, az Erdély c. folyóirat szerkesztője. Fontosabb munkái *A hazai örménység jövője* (1896), *Örmény püspökség* (1896), *Az örmény kereszt* (1902), *Az örmény település története Magyarországon* (1913).

(*A Révai Lexikon és a Magyar Életrajzi Lexikon alapján*)

Fekete J. József

A Müncheneri iskola tanulói

Kiállítás a zombori múzeumban

– Az intézmény saját gyűjteményéből nyújt válogatást

A müncheni festészeti iskola növendékeinek munkáit bemutató zombori kiállítás szerzője, Sipos Zora művészettörténész, a zombori Városi Múzeum helytörténeti képgyűjteményének custosa szerint Vajdaságban ennek az intézménynek van a leggazdagabb gyűjteménye a Münchenben tanult vajdasági festők alkotásaiból. Erről a pénteken délután megnyílt kiállításon a nagyközönség is meggyőződhetett.

A Városi Múzeumban Mály József, Glatz Oszkár, Nyilasy Sándor, Nagy Ernő és Péter Kálmán összesen harminc vásznát láthatják. Bár nem itt őrzik, hanem a megyeházán, meg kell említeni Eisenhut Ferenc *A zentai csata* című monumentális millenniumi alkotását, hiszen a szerző maga is Münchenben tanult.

A XVIII. és XIX. században vidékünk festői még Budapesten és Bécsben töltötték tanulóéveiket, csak a XIX–XX. század fordulóján fordultak a számos magániskolával, valamint akadémiai rendelkező bajor város felé. A palánkai Eisenhut Ferencet (1857–1903) voltaképpen csak a helyi előjáróság által megrendelt festmény köti Zomborhoz. Vele szemben a csupán 41 évet élt Mály József (1860–1901), a város szülőtte, vérbeli tájképfestő egyike a nagybányai művésztelep első alkotóinak. Glatz Oszkár (1872–1958) budapesti származású festő, Hollósy Simon tanítványa, az akadémiai

realizmus elkötelezett művésze. Nyilasy Sándor (1873–1934) szegedi, úgyszintén Hollósy-tanítvány, müncheni diák, és nagybányai alkotó. A zombori múzeumban sajnos csupán egyetlen alkotása látható. A budapesti Nagy Ernő (1881–?) jellegzetesen plein air alkotó Hollósy és Nagybánya köréből. A zsabylai Péter Kálmán (1877–1947) munkái közül 25 található a zombori múzeum gyűjteményében, hála az itteni Singer fotográfus családnak, amely tanulmányai során segítette a náluk inaskodó leendő festőt, aki később, látogatásai alkalmával köszönete jeléül saját festményeit ajándékozta a családnak.

A Müncheni iskola kiemelt hatással van Vajdaság mai képzőművészeti életére. A különféle művészeti irányzatok általában késve érkeztek erre a vidékre, de amikor a XIX–XX. század fordulóján München vált Közép-Kelet-Európa legjelentősebb képzőművészeti központjává, izlésformáló befolyása Hollósy tanítványa és a nagybányai művésztelep alkotói révén hamarosan vidékünkön is meghatározóvá vált.

A Müncheni iskola vajdasági jelenlétét kívánja szemléltetni a zombori Városi Múzeumban a német kultúra napja alkalmából megnyílt, június végéig látogatható tárlat.

(Magyar Szó (Vajdaság), 2011. május 21.)

Ferencz Zsolt

Évadzáró gálaest a Kolozsvári Operában

A tenger habjainak gyöngyöző, időnként partot érő látványa és Johann Strauss Egy éj Velencében című művének nyitánya kápráztatta el a Kolozsvári Magyar Opera közönségét csütörtökön este, az intézmény 2010/2011-es évadának ünnepi gálaestjén, néhány perccel azután, hogy mindenki kényelmesen elhelyezkedett és a villanyokat lekapcsolták. A Vissi d'arte (A művészetért éltem) című műsor keretében – Strauss mellett – G. Verdi-, A. Ponchielli-, U. Giordano-, F. Cilea- és G. Puccini-részletek hangzottak el, pályatársai és a fiatal generáció tagjai ezzel tisztelegtek Kirkósa Júlia művésznő munkássága előtt. A több mint kétórás ünnepség telt-ház előtt zajlott, és elbűvölte a különböző korosztályok képviselőit, a legfiatalabaktól a legidősebbekig.

„1959 nyara, Kolozsvár. Tizenkét éves kislány ül elbűvölten a Pacsirta rádió előtt. Anynyira lebilincseli a zene, amit hall (Maria Callas énekel), hogy nem bírja visszatartani a könnyeit. Telnek az évek, a kislányból szép fiatal hölgy lesz. Reál gimnáziumba jár, de máshoz húz a szíve: a zenéhez, az énekléshez. Felvételizik a kolozsvári Zeneakadémiára. Csak másodjára veszik fel, akkor is pedagógia szakra. De őt keményfából faragták, nem hagyja magát” – írja Fekete Adél az évadzáró gálaest műsorfüzetében. Kirkósa Júlia neve már 1973 őszén ott szerepel a Kolozsvári Magyar Opera szólistái között, s Liza grófnő (*A mosoly országa*) és Amélia (*Álarcosbál*) szerepe után 1981-ben, Senta balladájában egy hangversenyen érzi úgy, hogy „ez – hang szempontjából – már valójában önmaga”. Amikor döntés elé állítják, hogy a család és a karrier közül válasszon, azt gondolja, „imád énekelni, mégis tudja, hogy egy édesanyát senki és semmi nem pótolhat”.

A Verdi-hősnők egész sorát kelti életre 1990 után, Kürthy András rendező mellett: a *Simon Boccanegrában* (Amélia), a *trubadúrban* (Leonóra), a *Macbethben* (Lady Macbeth) és a *Nabuccóban* (Abigél). Sze-

repeiért, valamint nagyszerű munkásságáért fejezték ki iránta való tiszteletüket egykori pályatársai és a fiatal generáció tagjai ezúttal. Salat Lehel színművész, az est műsorvezetője utalt arra, hogy Kirkósa Júlia tehetségét nem csak itthon, de külföldön is széles körben elismerték: számos magyarországi vendégszereplése mellett többek között a Magyar Állami Operaház színpadán, Angliában, Olaszországban és Hollandiában is fellépett. Repertoárja negyven szerepet számlál, több mint ezer operaelőadásnak volt a szólistája, és 120 hangversenyen lépett fel. „De a mennyiségnél sokkal fontosabb a minőség, amelyet nyújtott, az a művészi és emberi tartás, amelyről egész pályája tanúskodik” – hangsúlyozta Salat, majd Kürthy András operarendező, az est rendezőjének a szavait idézte: „Kirkósa Júlia művészete nem csupán nagyszerű hang- és színészi adottságaiból, gazdag tehetségéből táplálkozott, hanem abból a mélyen erkölcsös világszemléletből is, amelyet magába szívott, s amelyből soha nem engedett. Ha a tiszta és igaz életnél is fontosabb lett volna számára a színpad, bizonyára világkarriert fut be. Ő azonban nem engedte letéríteni magát arról az útról, ame-

lyet hite szerint a Jóisten rendelt számára. Mint operista, sajnálom, hogy nem hódította meg a világot, mint ember, meghajlok Kirkósa Júlia előtt. Szeretném hinni, hogy akik részesültek művészetéből, gazdagodnak általa, s nem fogják feledni mindazt, amit tőle kaptak”.

Az est folyamán Johann Strauss: *Cigánybáró* (Kincs-kerigő, Zsupán belépője) és *A denevér* (Kacagó-dal, Finálé) című operettjéből, továbbá Giuseppe Verdi: *Nabucco* (Nyitány, Finálé), *A trubadúr* (Il balen del suo sorriso, Tacea la notte placida) és *Falstaff* (Tutto nel mondo é burla), Richard Strauss: *Ariadné Naxosban* (Najád-tercett), Amilcare Ponchielli: *La Gioconda* (Voce di Donna), Umberto Giordano: *Andrea Chénier* (Nemico della patria), Francesco Cilea: *Adriana Lecouvreur* (Sono l'umile ancella, La dolcissima effige) és Giacomo Puccini: *Tosca* (La povera mia cena fu interrotta, Vissi d'arte) című operájából hangzottak el részletek. Kirkósa Júlia mellett Ádám János, Balla Sándor, Bardon Tony, Marius Budoiu, Covacinschi Yolanda, Egyed Apollónia, Florin Estefan, Fülöp Márton, Carmen Gurban, Hary Judit, Hercz Péter, Kele Brigitta, Kerekes Mária, Mányoki László, Mányoki Mária, Molnár Mária, Pataki Adorján, Rigmányi István, Sándor Árpád, Szeibert István, Székely Zsejke, Szilágyi János, Veress Orsolya és Vigh Ibolya lépett színpadra, közreműködött az opera ének-, zene- és

balettkara, vezényelt Petre Sbârcea, Horváth József, Jankó Zsolt és Kulcsár Szabolcs. Felejthetetlen élményben volt részünk, amely mögött több ember sok munkája állt, de sikerült elérni a kívánt hatást, s garantáltan remek hangulatot teremtettek.

A Kirkósa Júlia munkássága előtt tisztelő művészek mellett a közönség is kifejezte elismerését: hosszan tartó tapssal jutalmazta az évtizedeken át ünnepelt személyiséget. Szép Gyula operaigazgató köszönetet mondott azért az emberi tartásért, művészi magatartásért és színvonalért, amely a művésznőt pályája során jellemezte, ugyanakkor úgy vélte: a jelenlegi társulat is nagyon sokat tanulhatott tőle az elmúlt évtizedekben. „Vissi d'arte, azaz: a művészetért éltem... Ebben a három varázslatos szóban benne van az életünk, a hitünk, az álmaink... Kirkósa Juliának megadatott a kiváltság, ami csak keveseknek, hogy a művészetet a szó igazi értelmében művelhette” – hangsúlyozta Szép Gyula.

Befejezőként pedig álljon itt *Angi István* esztéta egyik gondolata: „Kirkósa Júlia itthon és külföldön közönsége számára dinamikus hangszemlélye révén élővé varázsolta az esztétikai mező alapértékeit, a lírikus széptől a magasztos fenségese át el egészen a drámai konfliktusokig, megrendítő erővel és átéléssel tolmácsolva a belőlük kibontakozó művészi üzenetek örömét, bánatát, fájdalmát és áldozatát”.

(*Szabadság*, 2011. június 25.)

Segítségre szorul a gyimesbükki magyar közösség!

November 29-én leégett a gyimesbükki *Dani Gergely Általános Iskola*. Ez a történelmi Magyarország egyik legkeletibb pontján fekvő, teljesen magyar nyelvű iskola óvodái csoportoknak is helyet biztosít. A helyi magyar közösség megmaradásáért folytatott küzdelem egyik legfontosabb bástyája ez az intézmény. A *Budakeszi Kultúra Alapítvány* gyűjtést szervez, hogy az ottani magyar közösség mielőbb segítséget kapjon az oktatás folytatásához. A következő számlaszámon lehet adományokat befizetni:

11742348-20016210, „gyimesbükki magyar iskola” megjegyzéssel.

Bálintné Kovács Júlia

Erdélyi örmény gyökerűek a magyar színházi életben régen és ma (2. rész)

László Károly

(Brassó, 1936. jún. 18.–): színész. 1958-ban végzett a marosvásárhelyi Szentgyörgyi István Színművészeti Intézetben, és hamarosan a sepsiszentgyörgyi Állami Magyar Színház egyik vezető tagja lett. Széles skálájú színész. Főként karakterszerepekben tűnik ki. Alakításai sohasem egysíkúak. Előszeretettel ábrázol dilemmákkal küszködő figurákat. Utóbb humorérzékéről, alakok és helyzetek ironikus megközelítéséről tett tanúságot. Rendezéseket is vállal, főként mesejátékok, gyermekdarabok színpadra állítását. F. Sz. *Rank doktor* (Ibsen: Nóra); *Csavargó* (Eftimiu: Rokonunk, a csavargó); *Mercutio* (Sh.: Rómeó és Júlia); *Duzzog* (Vörösmarty M.: Csongor és Tünde); *Farel* (Sütő A.: Csillag a máglyán); *Teiresziasz* (Szophoklész: Antigoné)

Részlet a Füzetek előző számából, *Bogdán Zsolt* visszaemlékezéséből:

„Aztán sokkal később, katonaság után a Csíki Népszínházhoz kerültem, olyan emberek mellé (... akik) szárnyaik alá vettek, és hagyták beteljesülni kamaszkori vágyam, hogy színpadon játsszam. Az előadásokat többnyire László Károly, a sepsiszentgyörgyi társulat elismert színésze rendezte.

Nem kevés lemondást meg áldozatot igényelt mindannyiunk részéről a népszínház, de örömmel, boldogan tettük, mert a játék kárpótolt. A plakátokat mi magunk ragasztottuk, sokszor a díszletfestésbe is beegítettünk. Puki bácsi hetente kétszer-

háromszor is feljárt Sepsiszentgyörgyről Csíkba. Ez a '80-as években történt, szép idők voltak, jártuk a környék falvait, a színházszeretet igazából akkor gyökerezett meg bennem.”

És egy másik emlékezés:

Anikó néninek soha nem tudtam szavalni. Ezek után igen meglepődtem, amikor Sütő András „Fecskeszárnyú szemöldök” c. színdarabjának főszereplőjévé választott.

Mi pedig játszva, jókat hahotázva tanultuk a szöveget. Anikó néni nyugdíjból visszahívott tanár volt, csak egy évig tanított minket. Energiájából nem futotta a magyar órákon kívüli foglalkozásokra is. *Így aztán már a második próbán egy hórihorgas, barna fiatalemberrel, László Károly színművésszel jelent meg, őt nevezve ki maga helyett szakirányítónak. Ettől fogva László Károly „edzette” csapatunkat. Már ismertük a színházból, hiszen áldott emlékü osztályfőnökünk, Kónya Ádám tanár úr, minden új színmű bemutatójára sorba állította „az ő leányait” (azaz minket, a bentlakókat) és elvitt a színházba. Ugyanezt tette, ha szimfonikus zenekarok vendégszerepeltek. László Károly – a későbbi Puki bácsi (nem tudom ki adhatta neki ezt a nevet!) –, szinte velünk egyidős volt, úgy is kezelt minket, mint egy bátyó. Kiugró, II. Ramses – szerű sasorrát a levegőbe fúrv, lobogó Einstein – fazonú barna sörényével, és lebegő, mindig nyitott, sötét lódenkabátjával végig száguldott a „lábasháztól” az is-*

koláig, kettesével szedve a lépcsőket az osztályteremig, ahol a próbákat tartottuk. Pár percet mindig késett, ki tudja honnan rohant hozzánk; de mi az ablakon keresztül lestük, s amikor döndült a nagykapu – már csendesen a padokban ültünk. Aztán előjátszotta nekünk a jelenetet, mozgás és beszédtechnikára oktatva. Nem tudom, honnan volt annyi türelme! A próbák alatt repült az idő. Az is megtörtént, hogy miközben játszottam a magam szerepét, csendben ült a sarokban és Rodin Gondolkodójának pózában szótlanul figyelt. Zavartan álltam meg, és megkérdez-

László Károly átveszi a díjat Bandi Andrástól

tem, miért nem javít ki? Azt felelte, magát nem kell kijavítani, folytathatja. A jelmezeket a színház ruhatárából kölcsönöztük az ő közbenjárására, na meg Csíki László, a későbbi költő – író osztálytársunk bennfentes mivoltának köszönhetően, ugyanis édesanyja a színház egyik kelléke volt.

Iskolai előadásaink sikere elsősorban László Károly sikere volt. Neki köszönhet-

ünk mindent, a későbbi falusi turnékat is.

Ezzel az egy színdarabbal jártuk két évig a környéket, és annyi pénzt összegyűjtöttünk, hogy a végén csak 20 lejt kellett fejenként a közösbé pótolnunk. Jutott bőven kicsengetési kártyákra, fényképekre, a tanárok megajándékozására, a bankettre és a zenekarra. Útjainkra László Károly nem kísért el, legalább is nem emlékszem rá.

Vándorszínészi karrierünk az érettségi-vel véget ért. Azóta nem találkoztam kedves mentorunkkal, László Károssal sem. A színész örmény gyökereiről semmit sem tudtunk, de intellektusa, közvetlensége, szerénysége megmaradt emlékezetünkben. Valószínű, egy másik színjátszó kör diákjai avatták „Puki bácsivá”, mintegy ezzel fejezve ki ragaszkodásukat, megbecsülésüket iránta. Mert a diákféle a kedves, beceneveket csak azokra ragassza rá, akiket szeret. A sértő, gúnyneveket az utálatos, kiállhatatlan tanárok kapják.

Puki bácsi ma Sepsiszentgyörgyön él. Szeretném, ha tudná, hogy ha ő nem is emlékszik ránk, mi megőrizzük emlékezetünkben, azzal a korról együtt, amelybe mi is beletartoztunk. Minden tekintetben sötét kor volt az, de legalább a kulturális sötétség eloszlátásába neki is szerepet osztott az élet, amiben hittel és becsülettel helytállt. Köszönet érte, kissé megkésvé, a magam és még élő diákszínjátszó társaim nevében is!

Zsigmond Enikő
geológus

(Csíkszereda, 2011. április 16.)

A Magyar Játékszíni Társaság Hűség-díja László Károly színművésznek (Puki bácsinak)

A Hűség-díjat Sepsiszentgyörgyön 2007. február 21-én adta át személyesen Horányi László, a Magyar Játékszíni Társaság elnöke

A Sepsiszentgyörgyi Tamási Áron Színház művésze, László Károly színművész (közismerten: Puki bácsi) a Magyar Játékszíni Társaság Hűség-díjában részesült.

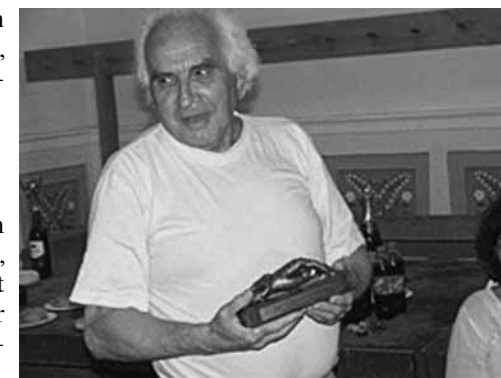
A Magyar Játékszíni Társaság az anyaország határain túli magyar színházak művészi, szakmai érdekképviseleti egyesülete, mely ezúton fejezi ki elismerését a művésznek, valamint a Tamási Áron Színház társulatának.

Május 30-án, a marosvásárhelyi Színházművészeti Egyetem tanévzáró ünnepségén Molnár Gizella és László Károly színművészeket ARANY DIPLOMÁVAL tüntetik ki 2008-ban.

László Károly – az idei Jó ember-díjas Díjátadás Sepsiszentgyörgyön

László Károlyt, a Sepsiszentgyörgyön élő 73 éves színészt Adorján Viktor, székesfehérvári rendező ajánlotta Káplár László Jó ember-díjra ez évben.

Amit ezután olvashatunk, az nem hangzott el az áprilisi klubdélutánon, de most az ideje, hogy közöljük, mert átfogó képet nyújt az erdélyi magyar színészet, a kolozsvári magyar színházi élet sorsáról.

László Károly a díjjal

Senkálzky Endre érdemes művész: „A sors mindig kegyes volt hozzám”

Interjút szerettünk volna készíteni Senkálzky Endrével. Felhívtuk telefonon. Megbeszéltük a témát és az időpontot. Viszont a beszélgetésünk előtti éjszakán a művész úr nem tudott aludni. Papírra vetette a mondanivalóját. Ezért a közbeiktatott kérdések tulajdonképpen kommentárok.

– **Ön 1945-ben játszotta a Bánk bánt. Milyen körülmények között került színre a darab?**

– A sors kegyes volt hozzám. Pályám kezdő lépéseit Tóth Elek, az erdélyi magyar színjátszás Szentgyörgyi Istvánhoz hasonlítható és mérhető személyisége gyámolította. A háborús pokolból kikerülve, már jelentős szerepek tapasztalatával a tarsolyomban, személyiségem kiteljesedésének szakaszában, a korváltással együtt járó nagy emberi és művészi kihívások idején, amikor könnyen eltévedhetünk, igazgatóvá való kinevezésével immár Janovics Jenő lett mesterem. És a történelem is feltárlta az első önismerését.

Tóth Elek a színézmesterség titkait a Bánk bán szövegével sajátította el velem. S a Janovics Jenővel való együttműködésünk fájdalmasan rövid szakasza is a Bánk bánnal zárult. De ameddig erre sor kerülhetett, a közönségünknek és személyesen Janovics Jenőnek már másodszor kellett átélnie egy világháborús összeomlást. Az első világháború végét a Hunyadi téri Nemzeti Színház igazgatójaként érte meg. egy olyan intézmény vezetőjeként, amely az egyetlen magyar művelődés kiemelt fontosságú szellemi műhelye volt.

Mivel a trianoni békeszerződés nem a méltányos rendezést lehetővé tevő közösségi önkormányzat elvére épült, a kisebbségi sorsba kényszerült erdélyi magyar közösség létében rendült meg. Janovics

Jenőnek, mint az erdélyi színház legtekintélyesebb, ily módon a felelősséget vállalni kényszerülő személyiségének is színjátszásunk fennmaradásának fenyegető kérdésével kellett szembesülnie. Annak ellenére, hogy a békeszerződés előírta a kisebbségek számára a méltányosság elvét, aminek számarányos részesedést kellett volna jelentenie a kulturális mozgalom támogatásában, az állami költségvetésből a Kelet-Európában létrejött nemzetállamok ezt sem tartották tiszteletben.

Románia a támogatás és a tiltás alternatívái között a túrés elvét választotta. Eltűrtte ugyan a magyar színjátszó együttesek tevékenységét, de az állami költségvetésből egyetlen lejt sem irányzott elő a magyar színjátszás támogatására, az önel tartás kényszerére ítélve a társulatokat, játszóhelyeiket pedig háborús jóvátétel fejében kisajátította. Janovicsnak tehát hármassal kellett megfelelnie. Rendeznie kellett a magyar színjátszás jogviszonyait, státusát, működést biztosító anyagi alapokat kellett előteremtenie, a kultúra azonosságát megőrző játékköröket kellett kialakítania.

– **A történelem tájainkon húsz-harminc évenként megismétlődik. Ilyenkor mindig fölmerül a kulturális autonómia igénye is. Reménykedünk, aztán semmi. Valami ilyesmi történhetett 1945-ben is, ugye Senkálzky úr?**

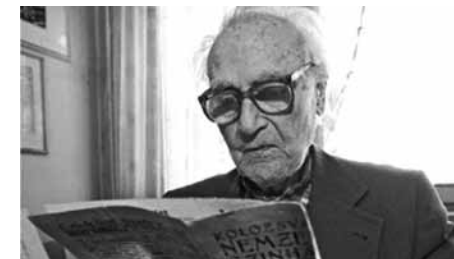
– 1945-ös új kinevezésekor Janovicsnak ugyanezekkel a kérdésekkel kellett szem-

benéznie. S vele együtt nekünk is. A mi küzdelmünk elválaszthatatlan volt az erdélyi magyar közösség önvédelmi harcától. Szövetkeztünk az erdélyi magyarság érdekképviselői szervét megelevenítő Magyar Népi Szövetséggel. A Janovics Jenő beiktató június 20-i társulati ülésen részt vevő Méliusz József ki is jelentette, hogy az MNSZ a kultúra legfőbb öre és irányítója, aktívan részt vesz a színház ügyeiben. Akkor még nem volt fülünk az ilyen finomságok érzékelésére.

Az MNSZ háromtagú bizottságot jelölt ki a színház ügyének gyámolítására: Nagy Istvánt, Méliusz Józsefet és Szentimrei Jenőt. Lássuk: mit tehetett Janovics, mit tehetünk mi az erdélyi magyar színjátszás jogviszonyainak rendezéséért? Az MNSZ 21 pontban foglalta össze, hogy mit kíván a magyar nemzet. Ekkor még egyértelmű volt: az MNSZ az önazonosság feltételeit megteremtő kulturális autonómiát kérte. Ennek intézményi megelevenítéseként pedig (egy) Magyar Kultúránács felállítását javasolta. Színházunk státusának rendezése érdekében külön pont foglalkozott intézményünkkel, amely számára államilag szavatolt pénzügyi kereteket kértek.

Bizakodásra ekkor még okunk is volt, hisz dr. Petru Groza ez időben jelenti ki Kolozsvárt, hogy „elég volt a magyaroknak huszonkét éven át kisebbségnek lenni”. Június 30-ra összehívták az MNSZ Közművelődési Bizottságát, és ennek a munkálatain jelen voltak a színházunk mellé delegált háromtagú bizottság tagjai is, és kidolgozták egy önálló magyar színházi vezérfelügyelőség tervét is. Minden álom csak akkor válhat valóssá, ha törvények szavatolják.

Így érkezett el az újszülött demokrácia egyik vízváltásának tekinthető próbája. 1945. augusztus 20-ára az MNSZ harminc tagú küldöttsége meghívásra Buka-

Senkálzky Endre érdemes művész, a kolozsvári magyar színház színésze

restbe utazott, hogy megteremtsek az erdélyi magyarság jogállását törvénybe foglaló kereteket. A színházat Janovics Jenő és Gróf László képviselte. Az MNSZ 14 pontban előterjesztett kívánságait 80 százalékban fogadták el. Ez a 80 százalék rendkívül fontos előirányzásokat tartalmazott. Hatállyal visszamenőleg elismerték a Kolozsvári Színház állami jellegét, s a következő év április elsejétől a színház költségvetése az állami költségvetés része lett.

De a hússzázalékos elutasított csomagban ott volt az épület használatának kérdése is. Az akkori tárgyaló küldöttség az elért 80 százalék jelentőségét hangsúlyozta. Ez a félig üres és félig teli pohár metaforájával fejezik ki, nem az utólagos okosság szándéka vezérel, amikor azt mondom, hogy fel kellett volna figyelni az intő jelre: a visszafordíthatatlan szimbolikájában is jelképes erejű döntést a hatalom nem hozta meg. Úgy látszik, kisebbségben csak a pohár teli felét láthatjuk, hogy a túléléshez szükséges oxigénadagunkat megkapjuk. Csakhogy 96 év tapasztalattal a hátam mögött azt kell mondanom, hogy a pohár egyre kisebb, és az oxigén egyre kevesebb.

– **Tehát nem kaptunk semmit, de oda kellett adnunk mindent. Ilyen körülmények**

között is életben maradt a színház. Hogyan lehetséges ez? Talán úgy, hogy Janovics Jenő tudta, hogy mit kell csinálni?

– Mivel a június 20-i évadzáró társulati ülésen az államivá válás és a szubvenció még csak vágyálom volt, el kellett kezdeni a nyári évadot. De ami ennél is keserűbb volt, végre kellett hajtani a létszámcsökkentést, hogy fizetni lehessen a munkatársakat. A nyári évad a hagyományos sikerdarabokat tartalmazta, de emlékeztem szerint elkezdődött felkészülésünk a „találkozásra a néppel”.

Szerencsére mindez még Janovics vezérlete alatt zajlott. Persze Janovics fejében a néphez való közeledés a népek a kultúrához való emelését jelentette. Ilyen emlékezetesebb próbálkozás volt például kirándulásunk július végén, rekkenő melegben az állomáson túlra, Kolozsvár gyárnegyedébe, hogy eljártssuk Molière: Dandin György vagy a megcsúfolt férj című vígjátékát, amihez Carafa, az eperjési hóhér című játék társult, ez Petőfi Sándor egy hátrahagyott és sohasem játszott művének töredéke volt. Mindkét darabot Janovics Jenő rendezte.

Másik kirándulásunk, augusztusban, a szabadtéri előadások hagyományát folytatta. Az Unitárius Kollégium udvarán játszottuk el a nagy sikerű vígjátékot, Fodor László Érettségi című színművét. Elérkezett a nagypolitika szférájában zajló meg egyezések és a mindennapi gyakorlat öszszetalálkozása.

– Végül is állami színház lett a Kolozsvári Magyar Színház. Jót tett ez neki?

– A Hivatalos Közlöny 1945. október 1-jei számában megjelenik a 223. számú rendelet a Kolozsvári Magyar Színház államivá válásáról. Húszmillió lejt utaltak ki az elmaradt fizetések pótlására, a szeptemberi hiány fedezésére és a színpad tatarozására.

Kitűzték a Hunyadi téri színház átadásának az időpontját is: 1945. november 1. A magyar társulat kiköltözése október 22-én kezdődött meg. Az utolsó előadási nap október 21-e volt. Aznap három előadást tűzött műsorra Janovics: délelőtt a Piroska és a farkas, délután és este a Tatárjárás ment.

Ez a nap csak szomorúságában hasonlított az 1919-i búcsúra. A másság-típrás szándéka ugyanolyan fokú volt, de az előre vetítendő totalitarizmus már kegyetlenebb volt az első világháború végi királyi Románia hadseregénél. Semmiféle búcsút nem engedélyezett. Így hát Janovics csak az előadások címével üzenhette „színjátzásunknak ordasok között kell vergődnie, tatárjárás pusztítja”.

Átköltözés miatt október 22. és november 15. között nem volt előadás. Közben sor került a renovált színpad átveté- lére, amely a jegyzőkönyv szerint „tökéletes műszaki állapotban” volt, beleértve a fűtőberendezést is. Hogy ez mennyire volt igaz? – csak annyit vetűtek előre, hogy Janovics a próbákon szedte fel azt a hűlést, ami tragikus végét jelenti(ette) életének. Miután bizonyossággá vált a kiköltöztetés ténye, egy nap a színház előcsarnokában Janovics Jenő a következőket mondta nekem: „Ki kell költöznünk. Mennyi idő alatt tudja megtanulni a Bánk bán címszerepét? Azzal akarom megnyitni november 16-án színházunk 154. évadját a színpadon, és megünnepelni Katona József születésnapját.”

„Direktor úr, a darabot nagyon jól ismerem, hisz a Bánk–Gertrudis nagyjelenettel vizsgáztam a Színiiskolában, és Tóth Elek készítette fel. A Tháliánál már játszottam Simon bánt. A Nemzeti Színház ünnepi előadásában, a kolozsvári színjátzás megalapításának 150. évfordulóján pedig II. Endrét alakítottam. Én a szerepet öt

nap alatt megtanulom.” „Nagyon fontos, hogy biztosra menjünk. Ebben a zűrzavaros időben sok minden közbejöhethet, én pedig november 16-án mindenképpen meg akarom nyitni az évadot.” „Erre ne legyen gondja a direktor úrnak. Én a próbára tökéletes szereptudással fogok jönni, és tehetségemhez képest (szerint) mindent elkövetek, hogy eleget tehessek rendezői elvárásainak.”

– És ilyen körülmények között hogyan került színre a Bánk bán?

– Az átköltözéssel egy időben a Szamosparti színházban megkezdődtek a Bánk bán-próbák. A próbák elég mostoha körülmények között folytak. Nemcsak az otthoneremtéssel járó gondok gyötörték Janovicsot, hanem még az is nehezítette a dolgunkat, hogy sem a színpadi fűtés nem működött, sem pakura nem volt elegendő a fűtéshez. Nagykabátban próbáltunk, de ennek ellenére Janovicsnak halatlan munkakedve volt, még tréfálkozni is volt ereje.

Emlékszem, egy alkalommal a leeresztett vasfüggöny mögött, az üres színpadon részpróbát tartottunk a Gertrudis–Bánk-, Biberach–Bánk-kettősöket ismételtük. Négyen voltunk jelen: a rendező és Biberach, Janovics, a Gertrudist játszó Poór Lili, a sűgő, Izsó Szántó Mária és jómagam. Próba közben a mérai tejesaszony Janovicséknak egy kondérban két liter tejet hozott, és ez nagy kincs volt abban az időben. Janovics a kondért eldugta a vasfüggöny közötti résben, hogy megijeszze feleségét, Poór Lilit: „Eltűnt a kincs!”

Ebben az oldott jó munkahangulatban hangzott el Janovics szájából a kítettetés- számba menő mondat: „Fogunk mi még sok szép dolgot csinálni!” Én arra törekedtem, hogy minden rendezői kérését teljesítsem, hogy nyesegethessünk le min-

den olyan hibát, amely a koncepció érvényesülésének útját szegheti. Megértettem, hogy alakításom kulcsszavának az egyensúlyt tekinti: a haza féltésének és a Bánk sértődöttségének egyforma kiemelését várja el. Minden otthoni munkámat az ilyen irányú felkészülésre koncentráltam. Szerepépítésem másik sarkpontja Gyulainak azon a megjegyzésén nyugodott, amely arról szólt: Bánk bukása csak azon fordul meg, hogy a bosszú mindig semmi- vé teszi a bosszúállót is.

– Ön szerint kicsoda ez a Bánk bán mint ember, nyilván? Mint hőst eléggé ismerjük már.

– Úgy próbáltam építeni szerepem ívét, hogy kitűnjék Bánk tragikumja, az, hogy önbíráskodással nemcsak a társadalmi rend ellen támadt (lázadt) föl, hanem önmagának erkölcsi létalapja ellen is. Midőn meggyalázott becsületéért bosszút áll, egyszersmind meggyalázza mindazt, amin becsülete nyugszik. Méltóságát, hitét, politikai elveit, büszkeségét.

A nádorból törvénytaposó, a király kegyeltjéből felségsértő, az alkotmányos államférfiúbból forradalmár, a lovagból nőgyilkos, a büszke úrból megalázott szerencsétlen lesz. Külső- és belsőként egyaránt elbukik.

– És következett a tragikus színházme- nyítő.

– A készülődés izgalmai közepette nem figyelhettünk (ügylhettünk) eléggé mesterrünkre. (Nem vettük észre.) Mennyire felőrölték az átköltöztetés megrázkódtatásai, a mostoha próbakörülmények, az intézményvezetési tervek és nem utolsósorban az, amiről senkinek nem beszélt, de belülről öröhlhette. Érezhette és tapasztalhatta: a világ valami furcsa fordulatot vesz. Azt hittük, egyszerű hűlés dönti ágyba, amit hamar kihever. S megdöbbenően fogadtuk

a hírt a bemutató napján, hogy fél egy óra körül Janovics Jenő elhunyt.

Emberi és művészi nagyságának bizonyítéka: végakarataként hagyta meg, hogy a színházat minden körülmények között, a kitűzött időpontban meg kell nyitni. Halála előtt betegágyához hívatta Fekete Mihályt, átadta neki torzóban maradt megnyitó beszédét, hogy ha ő nem tudja, olvassa fel. Utolsó kívánságát teljesítettük. Özvegye helyett Gertrudist Beness Ilna, az ő szerepét Perényi János játszotta a díszelőadáson.

Fekete Mihály felolvasta a beszédét: „A kultúraszabadságának ebben az új léghőköreben, mely a nagy világégés romjai fölött diadalmas erőre kapott, minden joga, lehetősége megvan a magyar színesnek arra, hogy gátlás nélkül szolgálhassa anyanyelvén nemzeti művelődését, amely azonban csak akkor igazán érték, ha az általános emberi haladásnak szerves része.” A XX. századi egyetemes magyar színjátszás kiemelkedő alakjai között

Janovics Jenő úgy él az emlékezetemben, mint az örök ajándékozó. Akik minél többet adnak, annál gazdagabbak lesznek. Ő nagyon gazdag volt, mert mindig tudott adni. Útmutató szilárd erkölcsi meggyőződést, hitet és biztatást. Szelleme örökdiék tovább a Szamos-parti Színkörben.

– Marad a kérdés: színpadra kerül-e még a Bánk bán színházainkban? Erre egy másik beszélgetés alkalmával keresünk majd választ. Az lenne a gond, hogy a Bánk bán, tudomásom szerint, legalábbis itt, hazai magyar vonatkozásban papírsírban van. Nincs színén. Valahogy színre kellene vinni. Ahhoz, hogy színre lehessen vinni, modern felfogásra lenne szükség. Hát az, amit Ön mondott Bánk bánnak a személyéről, az olyan modern, az annyira egy per egyben mai, hogy abból ki lehetne indulni.

Zsibránszky István

Folytatjuk

Szász Ávéd Rózsa

Örmény kaleidoszkóp II. Nobilitas armenorum Transylvaniae

Az örmény kultúra bemutatását és életbentartását példázza a MÖMKE májusi, „Marosvásárhelyi Napok” keretében megtartott rendezvénye a Kultúrpalota „Bocskai termében”. A nyári hőség és a Városnapokon felvonultatott bánáti, máramarosi, helyi „piaci álkultúra”, a sport és egyéb gasztronómiai és fogyasztásra beállított úgymond szóra-

Dr. Puskás Attila

koztató rendezvénydömping ellenére szépszámu érdeklődőt vonzott.

A rendezvény az örmény kultúra értékeinek bemutatásával érdeklődést keltő csapatmunka, amiben Novák József grafikai munkája Dr. Puskás Attila, Nagy Attila és Nagy Emese igényes műsorválogatása, a szervezéssel járó igyekezet mind-mind

A díjátadás ünnepélyes pillanata

megtalálható. Dr. Puskás Attila, az Egyesület elnöke megköszönte a Maros Megyei Tanács és a Marosvásárhelyi Polgármesteri Hivatal hathatós anyagi támogatását, köszöntötte az est fővédnökét, dr. Issekutz Sarolta asszonyt, az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület elnökét, Dr. Csegi Sándort, Marosvásárhely alpolgármesterét.

Kilyén Ilka

A rendezvény tematikus pontok köré szerveződött. Erdélyi armenológiai kutatások eredményét ismertette Kálmán Attila doktorandusz hallgató, a Bolyai Farkas Elméleti Líceum tanára Az erdélyi örmény főnemesség c. előadásában. A történész kutatási területe az erdélyi arisztokrácia, és ebben kereste a betelepülő örménység több tagját. Erdélyben nemesi rangot kapott, sorából hét család (Karátsonyi, Dániel, Kiss, Lukács, Papp és Markovits családok) tagjai főne-

mesi címet kaptak. A családtörténetek ismertetésével rávilágított más örmény nemes és magyar, illetve Magyarország területén élő, nemes és főnemesi családokkal kialakított kapcsolataikra is. Felvetette az Erdélyben megtelepedett örmény családok családfá összeállítás és a családtagok élettörténetét tartalmazó leírás-visszaemlékezések fontosságát, hogy semmi ne menjen feledésbe. Ehhez kapcsolódott dr. Issekutz Sarolta elnök asszony könyvbemutatója, aki Gudenus János József: Örmény eredetű magyar nemesi családok genealógiája és Délvidéki örmény nemesek – Elemér-Écska-Nagybecskerek c. kiadványokat ismertette. A genealógia második kiadása 10 év alatt készült el, az erdélyi örmény gyökereknek kívánt emléket állítani. Az elnökszöveg szerint hatalmas dokumentum anyagot, mintegy 5500 család adatait és

350 éves időszakot dolgoztak fel a kiadványban. Az erdélyi örmények közül 56-an nemesi-főnemesi rangot kaptak, összesen 63 család birtokol címeres nemeslevelet. A kötetet többségében Novák József

Novák József marosvásárhelyi képzőművész címerkiállítás

marosvásárhelyi képzőművész címerképei illusztrálják, az ő munkája által kapcsolódott a MÖMKE a kiadvány szerkesztésébe. A Kisterem előtti hallban az ő munkáját csodálhatták meg a résztvevők.

Mindannyiunk számára hasznos ez a munka, hiszen fontos úgymond bejárni visszamenőleg ősünk életútját, követni a folyamatosan megújuló társadalmi szerepvállalásukat, és példaképet állítani őket az utódoknak. Ilyen értelemben a könyv, mint „virtuális temető” megőrzi ősünk emlékét a XVII. századtól kezdve, napjainkig. „*Adjuk utódaink kezébe e könyvet, mint ahogy átörökítjük a családi Bibliát is! Azzal a hittel és reménnyel, hogy még évszázadokig megmarad az örmény gyökerek iránti ragaszkodás családtagjainkban, az örmény közösségben!*” indította útjára, adta kezünkbe dr. Issekutz Sarolta a kiadványt.

Az a kisebbségi népcsoport, amelyik külső kényszerítő körülmény folytán vagy önként feladja anyanyelvét, elszakad anyaországától; identitása-kultúrája megőrzése, éltetése csak akkor és úgy lehetséges, ha van erre erő, akarat és fogadókészség. „*Ezt példázza Dr. Puskás Attila életpályája, aki tanul-tanít-közöséget szervez-tudományos munkát végez, értéket ment, inspirál*” – figyeljük dr. Issekutz Sarolta szavait az EÖGYKE (Budapest) által 1999-ben alapított Szongott Kristóf-díj ünnepélyes átadása alkalmával elhangzó laudációban és büszkék vagyunk, hogy a MÖMKE elnöke 2010-ben munkája elismeréseként kitüntetésre méltó lett.

Az estet csodálatos művészi műsor tette színes-

dr. Issekutz Sarolta

sé Székely Imola műsorvezetése alatt. *Kilyén Ilka*, Egyesületünket kezdetől szimpatizáló és támogató marosvásárhelyi színművész tolmácsolásában elhangzó *Kostan Zarian* és *Aramai Sachakian* versek alelnökünk, *Nagy Attila* fordításai. Az orvos-költő úttörő munkára vállalkozott, amikor magyarra fordított örmény verseket, lehetővé téve az örmény érzésvilág mélyebb megismerését.

Aszalós Enikő éneklése *Szakács Mária* zongorakíséretében az örmény egyházzene felé terelte figyelmünket. Bizsergető érzést keltenek önmagukban is a *Hair Mehr*, *Le le yaman*, *Szurp szurp* dallamai. A Marosvásárhelyi Művészeti Líceum zongorkvartett által *Mozart D-dúr szonáta* és *J. S. Bach G-dúr szonáta* megszólaltatása méltó keretbe foglalta, emelte a rendezvény kivételesen szép gondolatiságát.

A rendezvény a szokásos *agapéval* zárult. A vörösbor mellé felkínált örmény *marlenka* elnyerte a résztvevők osztatlan elismerését.

Gondolatokat ébresztő együttlét részeiként magunkkal vitték az est üzenetét, a közös munka megújító – éltető hitét.

*

Marosvásárhelyről másnap Gyergyószentmiklósról utaztunk, ahol részt vettünk az örmény katolikus templom miséjén, majd a szemben lévő Örmény Közösségi Házában megtartottuk az előző napon bemutatott új könyveinket a nagy számban érdeklődő közösségnek. A Gyergyószentmiklósi Örmény Katolikus Egyesület vendéglátónk kis kulturális műsorral – az egyházi kó-

Az egyházi kórus

Körös-körül erdélyi örmény gyökertűk

rus előadásával és egy tehetséges kislány fuvolajátékával – tette igazán hangulatosá a találkozót. A szép új ház és hasznosításának tervei gazdagítják a gyergyói közösség kulturális életét és lehetőséget ad más örmény közösségek meghívására is, az erdélyi örmény gyökertűk összefogá-

sára. Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület átadta könyvadományait is az egyházi könyvtár számára. Jó volt ismét együtt lenni a gyergyóiakkal, remélhetőleg ismét találkozunk Szamosújváron – búcsúztunk el vendéglátóinktól.

I. S.

Szamosújvári híradó

Az innen szakadt és déli Magyarországon letelepült legjelentékenyebb örmény családok közül a múlt éven belül meglátogatták városunkat *gróf Karácsonyi Jenő* nejjével, *gróf Karátsonyi Aladár* előbb titkárával, később leányaival együtt; továbbá *báró Dániel Ernő* volt miniszter és fia, *báró Dániel Tibor*. – Végre a múlt november hóban két napot töltött köztünk *Dániel László*, a volt nógrádmegyei főispán unokaöccsével, *dr. Dániel Pállal*. Évekkel ezelőtt itt járt Dániel László édes atyja, a híres néhai Dániel Pál is, aki a szabadelvű pártnak alelnöke volt. Ide jött, hogy lapunk szerkesztőjétől bővebb adatokat kérjen egyik őséről: Chéngánoszról. Nemcsak arcképét őriztük meg néhainak, hanem hív emlékezetben tartjuk még most is azt a sok szép, jellemző esetet is, mit becses életéből nekünk elmondott. Derék fia és unokája szintén családi ügyben jártak itten: néhány matriculáris adatra volt szükségük: azért csak *Bárány Lukács* főesperesnél, ki másnap a kiváló vendégek tiszteletére fényes ebédet adott, – és lapunk szerkesztőjénél tettek látogatást: de jártak az örmény kath. plébánia, valamint a Szent-Ferenc-rendi templom sírboltjában is: keresték a szamosújvár-németi-i Dániel család itt temetkezett tagjainak sírjait. Jó benyomásokkal és kellemes emlékekkel távoztak az ősök szülővárosából vissza Torontál-megyébe (Kanak és Ó-Lécz). Becses látogatását azzal is emlékeztetéssel tette Dániel László, hogy családjával és rokonaival együtt 550 koronát adott a felállítandó Verzereskul-szoborra.

(*Armenia magyar-örmény havi szemle, 1905 – Eredeti írásmód*)

Bálintné Kovács Júlia

Örmény szertartású és örmény gyökerű római katolikus papok Erdélyben

(19. rész)

Néhányukról csak feltételezem az örmény gyökereket, de születési helyük és nevük erre készlet. A következő papokról gondolkodom ily módon:

70. Karácsony Márton, született Gyergyószentmiklóson, 1842. febr. 27. Pappá szentelve: 1867. aug. 15. Szolgált: Tordán, Zalatnán, Gyulafehérváron tanár. 1882: Marosvásárhelyen tanár és régens, 1899–1920: plébános, főesperes, meszesi apát. Meghalt Gyergyószentmiklóson 1922. febr. 25-én.

71. Karácsonyi Adeodát, Kolozsváron (1775, 1776) az egyetemen tanult. Szolgált: 1788: Nagyszebenben, majd Gyulafehérváron káplán és tanár. Meghalt 1790-ben.

72. Karácsonyi Dániel, született Tordán, 1841. nov. 7. A gimnáziumot Marosvásárhelyen és Kolozsváron, teol. Tanulmányait Gyulafehérváron végezte. Pappá szentelve: 1865. júl. 25. Szolgált Nagykaszonban, 1866: Csíkrákoson káplán, 1867: Mikóújfaluban lelkipásztor, 1871: Kézdiszentléleken káplán, 1872: Kapnikbányán lelkipásztor. Meghalt 1908. okt. 25-én.

73. Karácsonyi János, Ferenczi Sándor nem írja, hogy hol született, csak azt, hogy 1842. febr. 27-én, akárcsak Karácsony Márton... Pappá is egyszerre szentelték őket, 1867. aug. 15-én. Szolgálati helyeik is azonosak részben: Tordán káplán, 1868: Zalatnán tanár, majd Marosvásárhelyen (1893) gimn. igazgató és plébános (1903).

74. Karácsonyi János, született Gyergyószentmiklóson, 1811. ápr. 19. A gimnáziumi tanulmányait Gyergyószentmiklóson és Csíksomlyón, poétikát és filozófiát Kolozsváron, teol. tanulmányait Gyulafehérváron végezte. Pappá szentelve: 1837. ápr. 2. Szolgált: Kolozsváron káplán, 1841: Csicsókeresztúron plébános, 1848: kerületi jegyző, 1849: Désaknán plébános, 1852: esperes, 1853: Székelyszentléleken plébános, 1854: kerületi jegyző, 1883: Szombatfalván nyugdíjazták. Ott halt meg 1889. ápr. 3-án.

75. Karácsonyi László, született 1841. febr. 23. Pappá szentelve: 1866. júl. 22. Szolgált Kapnikbányán, 1868: Baróton káplán. Valószínű azonos azzal a Karácsonyi Lászlóval, aki 1871–1874 között Homoródkarácsonyfalván plébános. Meghalt 1874. jan. 7-én.

76. Karácsonyi Miklós, örmény szertartású. Született Szamosújváron. Kolozsváron (1761) a SIGA-n és Gyulafehérváron (1766, 1767) tanult. Szolgált: 1773: Szamosújváron káplán. Meghalt 1815. jan. 10-én.

Igaz, hogy nem volt lelkész, mégis szerepel a Magyar Katolikus Lexikonban Karácsonyi Emánuel († Szamosújvár, 1806): pusztabérlő, nagykereskedő, aki megérdemli, hogy emlékezzünk rá. 1803-ban Szamosújvárt 22 ezer Ft adománnyal létesítette a szegények kórházát és az öregek szeretetházát (Karácsonyi Intézet). 1805: a kolozsvári Nemes Convictusban 4 tanuló eltartására, a gyulafehérvári

papnevelében 2 örmény papnövendék részére tett alapítványt. 1818: özvegye, Verzár Mária 8 ezer Ft-ot adományozott az Intézetnek és 38 ezer Ft-ot a Szt. Gergely Fiú Árvaháznak. (Kádár Dániel készítette a szócikket.)

77. Keresztes János, született Gyergyószentmiklóson, 1749. jan. 12-én. Kolozsváron (1767–1775) a SIGA-n és Gyulafehérváron tanult. Pappá szentelve: 1775. okt. 1. Szolgált Marosvásárhelyen, 1778: Egrestőn plébános, 1788: Gyergyószentmiklóson, majd Kolozsváron káplán, 1794: Kozmáson, 1811: Tekerőpatakon plébános. 1838: alapítványt tesz a papnevelde részére. Valószínű, hogy azonos azzal a Keresztes Jánossal, aki 1815–1826 között Gyergyótölgyesen plébános. Meghalt 1844. febr. 19-én.

78. Keresztes Károly, Csíkszeredában született 1895. szept. 7-én. A gimnáziumot Csíksomlyón, teol. tanulmányait Gyulafehérváron majd Bécsben (1919) a Pázmáneum növendékeként végezte. Pappá szentelve: Brassó, 1920. jún. 13. Szolgált 1920: Ditróban, 1924: Tordán káplán, 1925: Bánffyhunyon plébános. Meghalt Bánffyhunyon 1962. febr. 13-án.

79. Keresztes Kristóf, született Szamosújváron, 1780. ápr. 19-én. (20?). Pappá szentelve: 1804. okt. 6. Szolgált: 1805: Gyulafehérváron tanár. 1807: Szamosújváron Káplán, 1810: Bodzán plébános, 1817: Marosvásárhelyen tanár, 1842: Marosvásárhelyen.

80. Keresztes Márton, Szamosújváron született, 1814. okt. 13-én. A gimnáziumot Marosvásárhelyen, filozófiát Gyulafehérváron, teol. tanulmányait Budapest és Gyulafehérváron végezte. Pappá szentelték: 1837. nov. 26-án. Szolgált: Zalatnán, 1837: Nagyszebenben tanár, 1838: Oláláposon plébános, 1842:

Székelyudvarhelyen tanár. Az agyagfalvi gyűlésen való részvétele miatt börtönre ítélik, de elmenekült. 1858-ban királyi kegyelmet kapott. Azután is nehezen engedték működni. Nagyszeben–kültvárosban plébános, és egy ideig a Szt. Teréz árvaházban igazgató, majd 1861: Csíknagyboldogasszonyon és ezt követően Csíkmindszenten plébános. Meghalt 1888. márc. 13-án.

81. Keresztes Zoltán, Csíkszentgyörgyön született 1973. szeptember 22-én. Iskolák: 1980–1988 Gál Sándor Általános Iskola Csíkszentgyörgyön, 1988–1990 Venczel József Középiskola Csíkszeredában, 1990–1992 gróf Majláth Gusztáv Károly Gimnázium Gyulafehérváron, 1992–1999 Hittudományi Főiskola Gyulafehérváron, ahol Dr. Jakubinyi György érsek szenteli pappá 1999. június 20-án. Szolgálati helyei: **segédlel-**

kész 1999–2003 Gelencén, 2003–2006 Csíkszeredában, plébános 2006–jelenleg is Miklósváron. Tanulmányait munkája mellett is folytatja: 2007–2010 KGRE – Bölcsészettudományi Kar/Mentálhigiéné Budapest, 2009-jelenleg is **Bibliodráma-vezető képző.**

Folytatjuk

Gazdag Ervin

Az écskai uradalom – a Lázár család története**Écska a forradalom után**– Zsigmond esküvője a negyven évvel fiatalabb Viktóriával**– Az örökös Marianna születése – A földbirtokos halála**(8. rész)*

A forradalmak és háborúk után az élet nehezen kezdett helyreállni – A Temesi Bánságban megszűnt a feudalizmus – Új társadalmi-politikai-szociális életfeltételek alakultak ki – Zsigmond halálával vége szakad a Lázár család férfi ágának Écska birtok feletti uralkodása

Arról, hogy az élet még nehezebb legyen, a sáskák gondoskodtak, amelyek elpusztították az amúgy is gyengén bevetett szántóföldek termését. De ami a legfontosabb, a háború véget ért. A faluba lassan visszatért a béke. Már tavaszra befejezték az új borpince építését, melyet az elmúlt évben kezdtek el, de a háborús események lelassították elkészülését. Az új épületben egy nagy közösségi termet alakítottak ki, amelyet a faluban élő nemzetiségek társadalmi életének fejlődéséhez biztosítottak. Ez alkalomra egy nagy bált rendeztek, amelynek bevételét a háború idején, és a forradalom lázadó napjai során károsult helyiek részére ajánlották fel. Ismét minden a normális kerékvágásba került, és folytatódott a békeidőben megszo- kott élet. Néhány kivételtől eltekintve, a forradalom viharos napjaiban a lakosság egyik oldalhoz sem csatlakozott. Az écskaiak, mint az összes jobbágy, szimpatizálva nézték a földbirtokos nemesség elleni harcot, abban a reményben, hogy sikerül nagyobb nemzeti, vallási és szociális jogokat megteremteni. A forradalom eredményeként megszüntették a roboto-

lást és a haszonbér fizetését. Az adóságot eltörölték.

A feudalizmus és a jobbágyosság megszűnt a Szerb Vajdaságban és a Temesi Bánságban. Az egész királyságot öt kerületre osztották fel. A mi becskerei kerületünket pedig hét megyére osztották: T. Óbecsére, Módosra, Nagykikindára, T. Kanyizsára, Nagy Szentmiklósrá, Zsombolyára és Billédre. A császár elvette a nagy vajdaság „Szerb Vajdaság” nevét, a hivatalos vezető pedig alispáni rangot kapott. A 70 éves fennállásuk után ismét megszűntek létezni a bánsági megyék. A Bach-abszolutizmus bevezetésével a Bánságban politikai, kulturális és szociális közöny lett úrrá. A hivatalos nyelv a német lett. A Bánság felett ismét Bécs uralkodott, nem pedig a Magyar Korona. A Vajdaságot „Szerbiának” hívták annak ellenére, hogy azt valójában szerbek, németek, magyarok, románok, szlovákok és más népek keveréke lakta. Az első háború utáni népszámlálás alapján 1850-ben közel 1 500 000 lakos élt itt. Itt egy sok nemzetiséggel foglalkozó hivatal volt, amit senki sem szeretett igazán. A hivatalnokok kizárólag németek voltak, akik nem tudtak és nem is akartak más nyelv-

* Szerbből fordította Letenyei Bea

ven érteni. A föld megműveléséhez nem volt eszköz, az iskolaügyet is elhanyagolták és a papság kegyeire bízták. A háború után nehéz helyzet uralkodott az egész országban.

A fiatal császár, *I. Ferenc József* 1852. évi körútja során megtekintette a helyreállítási munkálatokat a Tisza folyó mentén, valamint a hidak és utak építését, és ennek során –, ha csak egy napra is –, de Écskára érkezett. Micsoda megtiszteltetés volt a földbirtok urának és a falunak, hogy az akkori világ egyik legnagyobb uralkodója a mi közösségünkben tartózkodott! A fiatal császár már a látogatás pusztá tételével kifejezte elismerését a birtok sikeres vezetéséért és fejlődéséért, elismerve a Lázár család országos hírnevét és tekintélyét. A császár Nagykikindából érkezett Écskára Zsigmond hintóján, amelyet ő küldött az uralkodóért. Másnap estefelé a császár ugyanezzel a hat ló vontatta hintón tért vissza Nagykikindára. Zsigmond megparancsolta a hintó kocsisának, Unhold Mátyásnak, hogy hajtsa a lovakat, hogy a császár mielőbb célba érjen. Szerencsétlen túlhajtott lovak a célban kilehelték lelküket.

A fiatal császár vadászlátogatása során vadászott a környező tavakon is. Ettől kezdve a mai természetvédelmi területet Écska közelében „Császári mocsár- nak” nevezték.

Az 1860-tól számított elkövetkező tíz éves periódusban megkezdődik a Lázár család férfi ágának utolsó évtizedes uralkodása az écskai birtokon, a bécsi abszolutizmusnak vége szakad, és ismét a magyarok uralkodnak a Bánságban. Százötven év alatt negyedszer cserélt uralkodót a Bánság. Az osztrákok és a magyarok váltották egymást. A császár 1860. július 27-én írta alá a parancsot, amely szerint

a Szerb Vajdaság és Temesi Bánság megszűnik, mint koronaterületet Magyarországhoz csatolják. A gyakorlatban 1861. február 13-án szűnt meg létezni. Ismét visszatértek a már látottak: gyengült a bécsi udvar hatalma és a Bánság újabb magyarosítása következett; újra megalakultak a megyék; a hivatalos nyelv a magyar lett. Az adminisztrálás is magyar nyelven történt és ez így maradt az I. világháború végéig.

A következő évtized sok jót és rosszat hozott a falu lakosságának. Volt esküvő is, keresztlő is, temetés is, pestis, kolera, szárazság és árvíz. És mindezek ellenére a falu haladt a fejlődés útján. A földesúr hatalma gyengült, a parasztság pedig még nem erősödött meg.

A következő év igen eseménydús volt és ismét a teljes megye érdeklődésének középpontjába került a falu, a helyi események ismét összegyűjtötték az akkori társadalmi és politikai vezető réteget nemcsak a megyéből, de távolabbról is. Március első napjaiban meghalt Schefcsik Aloyzusz János, aki éveken keresztül a birtok urának titkára, tanácsadója volt. Díszes menettel temették el a helyi katolikus temetőben, a temetésen részt vett az összes hivatalnok és címzetes, Magyarország és Torontál megye földbirtokosainak nagy része. Az egész falu részt vett az ünnepélyes szertartáson. Ez a haláleset a földesúr esküvőjét az év második felére halasztotta el. A megöregedett földesúr és fiatal felesége rövid házasságából csak egy lányuk született, aki házasságával megváltoztatja az uradalom földbirtokosának vezetéknévét. Az esküvő a Lázár család uralkodásának végét jelentette a faluban és a birtokon.

Szeptemberben tartották meg *Lázár Zsigmond* és *Edelspacher Viktória* eskü-

vőjét. Temesváron házasodtak össze és csak novemberben, a nászút után tértek vissza Écskára, ahol a kastélyban nagy fogadást szerveztek tiszteletükre. A családi vagyon, a családi név jelentőségének és befolyásának megőrzése érdekében a földesúr bérbe adja a sörfőzdét és pincét, de ugyanakkor megtartja az intézői munkát, valamint év végén elkezd egy új római katolikus templom építését a faluban. Az építkezés pont azon a helyen zajlott, ahol a már meglévő templom is állt, de a megkezdett székesegyház nagysága miatt a régi még használatban maradt, nem rombolták le az új megépüléséig. Decemberben az új templombelső falfestésének elkészítése érdekében, a földesúr saját költségén elhozatta a faluba a kiváló mestert, a híres festőt *Adolf Van der Veneet* és a következő évben pedig az ugyancsak híres festőművész, *Goigner Józsefet*, aki egyidejűleg megfestheti a román ortodox templom falait is. (Szerkesztői megjegyzés: A Nepomuki Szent János tiszteletére felszentelt nagybecskereki plébánia-templom egyik falfestménye ugyancsak *Goigner József* festőművész alkotása.)

A katolikus templom munkálatai 1864 augusztus havában fejeződtek be, és mai napig változatlan az állapota. A faluban tartózkodásának közel kétéves ideje alatt *Van der Venee* három nagyobb egyházi szentképet festett meg: Jézus megkeresztelése, Judit és Szent Erzsébet. Judit alakjában a háziasszony, született *Edelspacher Viktória* alakját mintázta meg a művész, Szent Erzsébet alakját pedig *Zsigmond* anyjáról, *Edelspacher Erzsébet*ről. Az építkezés befejezésével a vasárnapi szentmise után a régi templomot, mely az építés alatt végig üzemelt az új hatalmas templom belsőjében, annak közepén, lerombolták és a székesegyház kapuin keresztül kihord-

ták a törmelékeit. *Alek von Bonac* püspök szentelte fel a templomot szeptember 17-én, vagy 18-án. Hoztak ide egy harangot és tizenkét szentképet – egy ismeretlen flamand festő műveit a XVII. századból. Csak 2008-ban fejtették meg az ismeretlen flamand festő rejtélyét. *Pap Zsuzsanna*, szabadkai restaurátor az écskai római katolikus templomban tett két látogatása során egyértelműen bebizonyította, hogy a templomban megmaradt négy szentkép és egy, a nagybecskereki múzeumban található festmény, a híres osztrák festő és professzor, *Franz Anton Maulbertsch* műve. A festő *Maulbertsch* a bécsi egyetem professzora volt 1755-ben. Az ő tizenkét szentképét *Lázár János* földesúr vásárolta meg, és azokat az Écskán elsőként, 1794-ben felépített római katolikus templomban helyezte el. Ezek megmenekültek az 1836-os tűzvészben, majd áthelyezték a szentképeket az 1864-ben újonnan épített székesegyházba. A történelem során egyes darabok eltűntek és mára már csak az említett négy maradt meg.

Az écskai birtokhoz mindig érdekes események kötődtek. Olykor csúnyák, olykor szépek. Egyet 1867-ben *Lázár Zsigmond* és *Viktória*, lányuk születésének ünnepléséről jegyezték fel. Megszületett az egyke *Lázár Mária Anna*, a család utolsó écskai birtokosa. Házasságával Écska birtoka a *D'Harnoncourt* család tulajdonába került.

Az újszülött *Mária Annát* Kriszt helyi plébános ünnepélyes keretek között keresztelte meg. A falu legnagyobb öröme a következő napon nagy ünnepélyt rendeztek. *Torontál* megyéből és egész Magyarországról érkező ismert vendégek számára nagy fogadást rendeztek a kastély termeiben. Az ünnepségen részt vett az egész felnőtt écskai lakosság, de a környező falvakból is sokan. A vendégek va-

lószerűleg az akkori legnagyobb asztalnál ültek, mely a kastély teljes fala mentén húzódott végig. *Zsigmond* az összes jobbágát felmentette a kötelező munka alól a következő három napban. Az ünnepségen elfogyott a kastély pincéjének teljes bormennyisége, valamint hatalmas mennyiségű étel. Közel egy év múlva a templom előtt a boldog apa egy kőtalapzatra agyag keresztet állított az egyetlen lánya megkeresztelésének emlékére.

1870 a falu számára nagyon rosszul kezdődött. A nagy esőzések és a magas talajvíz következtében az aratás lelassult. A faluban érezhető volt az élelemhiány és éhség fenyegetett.

A falu zsidó közösségének igényére a főutcában egy nagyszerű zsinagógát építettek. Ez az épület volt a második a *Vajdaságban*. Az écskaitól csak a zemonyi zsinagóga volt öregebb. Maga a zsidó imaház külső megjelenése is jelezte a helyi zsidó közösség gazdagságát és számosságát a faluban, amelynek nem egészen tizennyolc év alatt sikerült egy ilyen monumentális épületet felépítenie.

Május 17-én meghalt *Lázár Zsigmond* földesúr, aki a végrendeletében a három éves *Mária Anna* lányára hagyta a birtokot, nagykorúságáig pedig anyja, *Viktória* vezette azt (1841-ben született és negyven évvel volt fiatalabb férjénél). Ezzel a földbirtokos *Lázár* család férfi ága Écskán kihalt. A falu ismét a *Torontál* megyei közfigyelem középpontjába került. A halott pompás végső búcsúztatásáról a „*Gross-Becskereker Wochenblatt*” című német nyelvű hetilap 1870. május 28-án a következőt írta:

„Az écskai nagyméltóságú *Lázár Zsigmondnak*, császári és királyi tábornok és kamarásnak, az osztrák *Leopold Rend* vitézének, osztrák katonai rend, valamint

a *Szent György pápai rend parancsnokának*, a mexikói *Guadalupei Rend* birtokosának temetési ünnepsége és maga a temetés Écskán 1870. május 18-án délután 3 órakor került megtartásra, mely közbeszéd tárgya lett a faluban és a környéken.

Ezen az eseményen rengeteg ember vett részt. Miután kivitték a testet a beszentelés helyére, a templomi ceremóniák után a menet elindult. Az élen egy csapat katonament a temesvári *Bauer* tábornok-örnagy, valamint *Budich*, a 29. gyalogezred ezredurának vezetésével, majd a honvédd huszárok csapata következett, ez után *Thurn-Hohenstein* két gyalogsági csapata, mögöttük egy ember vitte a keresztet, végül pedig a titeli határvidéki zászlóalj zenélt. A pap előtt, aki a pompás menet végén haladt, egy ló haladt fekete tollbokrétával a fején, fekete köpenyvel letakarva. Utána következett a koporsó a halott tábornokkal, mindkét oldalán egy csapat katonával és a címer hordozójával. Rögton a koporsó mögött páncélos vitézek mentek, őket pedig a gyászoló család, rokonok és számos szolga, valamint alkalmazott követett. A menet fő része után a helyiek és a környező falvak tömege haladt. A menet legvégén a császári-királyi sereg és a honvédd huszárok csapata vonult, valamint egy lövész hadosztály *Zsigmond* falváról.

Az egész menet a földesúr kastélyától a templomig haladt a helyiek és a vendégek sűrű sorfala között. A koporsónak a családi sírba helyezése pillanatában díszlövést adtak le először a királyi katonák, honvédek, majd pedig a legvégén az lövészek hada *Zsigmond* falváról. Ugyanilyen sorrendben vonultak fel az elhunyt tábornok előtt. Ezzel ért véget a temetési szertartás.”

Folytatjuk

Ízek utcája

Türelmesen várakoznak az örmény sátor előtt

A II. Kerület Napja rendezvény keretében június 18-án, szombaton, a Millenárison igen nagy sikert aratott az örmény sátor kóstolója: az Örmény Piláf marhahússal, rizzsel és mazsolával, szárított gyümölcsökkel, valamint az Örmény Tökös sütemény.

Bár évek óta igen kedvelt az örmény sátor, mégis meglepett az a tömeg, amely már fél 12 órakor hosszú kígyózó sorban állt jókedvűen a tűző napon és várta a 12 órás „nyitást”. Az érdeklődők nagyon el voltak keseredve, amikor úgy 12,30 óra körül elfogyott az előre váltható ételből, hogy nem tudják megkóstolni az örmény ételeket. Ekkor az ÖKO elnöke úgy döntött, hogy jegyzőkönyvezi a beszédett bonokat és azokat helyben eladja 200 Ft-ért, hogy a kóstolók is jól járjanak, valamint a jótékony-sági célra is minél több jusson a Minden Gyerek Lakjon Jól Alapítványon keresztül.

Összesen 336 adag étel fogyott el mindenki megelégedésére. Az igen jól sikerült gasztronómiai bemutató alatt az érdeklődők ingyenesen hozzájutottak az Erdélyi Örmény Gyökerek füzetek havilap kitett példányához is és megtekintették a könyvbemutatót is, volt, aki vásárolni is tudott.

A közösségtalálkozáson nagyon hangulatos háttér adott a Millenáris Park és a Kerület Napja alkalmával rendezett gyermek és felnőtt műsorok, a nemzetiségi zenék.

Büszkék vagyunk arra, hogy összefogással, az anyagiak és különmunka befektetésével végül 38 650 Ft-ot tudtunk külön is elküldeni a Minden Gyerek Lakjon Jól Alapítvány számlájára.

dr. Issekutz Sarolta elnök
Bp. Főv. II. ker. Örmény Kisebbségi
Önkormányzat

A szervezők a gasztronómiai bemutató sikerének örülnek

Képes beszámoló a budapesti Örmény Katolikus Templom június 26-i Világosító Szent Gergely búcsújáról

A szentmise résztvevői

Az agapé

Világosító Szent Gergely búcsú Szamosújváron

Július 9-én de. 11 órakor kezdődik a búcsús szentmise a szamosújvári örmény katolikus székesegyházban, amely után hagyományos szeretetvendégségre várják a búcsú vendégeit, „természetesen” örmény angazdsabur levessel.

Ebéd közben *dr. Issekutz Sarolta* elnöknő bemutatja a budapesti székhelyű Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület új kiadványait: *Gudenus J. J.: Örmény eredetű magyar*

nemesi családok genealógiája, Délvidéki örmény nemesek – Elemér – Écska – Nagybecskerek c. könyveket, valamint az ARMENIA magyar-örmény havi szemle 1887–1907. (Felelős szerkesztő és kiadó tulajdonos: Szongott Kristóf, Szamosújvár, Tordorán Endre „Auróra” Könyvnyomdája) DVD kiadványt, amelyeket egyúttal átad Szakács Endre vikárius úrnak adományként az egyházi könyvtár számára.

Záru gné Tancsin Katalin megnyitja a Világosító Szent Gergely tiszteletére rendezett ünnepséget Zuglóban

Könyvbemutató

2011. június 5-én, mise után szép számban vettek részt a Faberné Papp Erika „Égi Édesanyánk könnyei – Tizenkét könnyező Máriakép a Kárpát-medencében”

(Romanika Kiadó 2008) c. könyvbemutatót a plébánia dísztermében. A 62 éve Amerikában élő magyarörmény előadó kitűnő magyarsággal és közvetlenséggel beszélt először örmény gyökereiről, az erzsébetvárosi származású Dr. Papp Antal pénzügyi államtitkár, volt Orlay utcai lakos nagyapáról és feleségéről (akiknek bronz mellszobra díszíti a plébánia nagytermet az ajtó két oldalán), a család hányatott életéről, saját életpályájáról, fényképekkel illusztrálva. A könyvbemutatót Horváth Zoltán György dialó-

Faberné Papp Erika, jobboldalt a nagyapa, Dr. Papp Antal bronzszobra

adása egészítette ki, majd kellemes beszélgetés, könyvek dedikációja és agapé zárta a rendezvényt.

I. S.

A szerzőről

Faberné Papp Erika Magyarországon született, de gyerekkora óta Amerikában él. A Georgetown-i egyetemen szerzett diplo-

mát, külügyi (Foreign Service) szakon. Tizennégy éven keresztül szerkesztett egy WORLDMISSION nevezetű missziológiai folyóiratot, New Yorkban.

Magyart tanított a new-yorki szombati iskolában, ahol igazgató is volt. Újabbban Fairfielden (CT) tanított magyar nyelvet felnőtteknek, és ott is volt igazgató.

Sok cikket publikált magyar és vallásos témákról, angolul és magyarul. A következő füzetek jelentek meg: „Keeping Our

A könyvbemutató közönsége a plébánián

Eyes Fixed on HIM: reflections on Gospel events by a lay Catholic” („Szegezzük Órá tekintetünket: egy laikus gondolatai evangéliumi eseményekről”); „God Sustains Widows: a scriptural view” („Az Isten megtartja az özvegyeket: egy bibliai szemszög”); „Who Wants to be an Artichoke?” („Ki akar articsóka lenni?” – angol versek); „A csipkebokorból” (magyar versek).

A jelen könyv angolul jelent meg először, a Franciscans of the Immaculate kiadásában, 2006-ban, Amerikában. Angol címe: „Our Mother’s Tears: ten weeping Madonnas in historic Hungary.” (Akkor még csak tíz könnyező képről volt tudomása.)

Magyar verseket is fordított angolra Faberné, amikből összeállított egy angolnyelvű magyar antológiát. Azt a clevelandi Árpád Akadémia 2004-ben díszjelményével tüntette ki. Ugyancsak írt a rózsafüzérről egy kisebb könyvre való elmélkedést, amire megkapta a helyi püspök imprimaturját. Egyelőre mind a kettő még csak kézirat formában van.

Az ő angol fordításában adott ki Orbis Books egy francia és egy német könyvet.

Emlékezés Dr. Papp Antalra

Múlt év november 8-án volt *Dr. Papp Antal*, a valamikori országos cserkészelnök halálának 25. évfordulója. Szeretnék néhány sort írni kisgyerekkori emlékeimből a cserészek szeretett „Anti bácsi”-járól, az én nagyapámról.

Kicsi koromban sokszor voltunk nagyszüleimnél Budapesten az Orlay utcában, főleg vasárnaponként. Akkor a nagy családi ebéd után (ebéd alatt nagyanyám mellett ültem) nagyapóval ketten elvonultunk délutáni „szunyókálásra”. Hogy szívesebben menjek én is, ő mindig előhúzta mellényzsebéből a kis ezüst szelencéjét, és

A szerző dedikálja könyvét

Továbbá fordított cikkeket németből, franciából, olaszból, spanyolból és portugálból.

Legújabbán angol-nyelvű vallásos énekeket is komponált, amiket egy stúdióban CD-re vett fel.

Férje, néhai Faber Oszkár, Budapesten jogi doktorátust szerzett (cum laude), és atletizált a Magyar Atlétikai Clubban (MAC-ban), ahol távolugró rekordja (Fábrí név alatt) 14 évig fennállt. Amerikában a PanAm légitársaságnak dolgozott, a kiképző osztályt vezette. A New York-i Szent Imre Klub egyik alapítója volt, a Szent István templom aktív tagja, Magyar Máltai Lovag, és a magyar fiatalok lelkes tanítója.

pici, hosszúkás prominclivel kínált meg. (Ezt a szelencét őrzöm, mint egyetlen emléket.)

Máskor szabad volt a szobájában nagy puff-párnán ülni. De csak csendben, hogy ne zavarjam nagyapót, mert fontos munkája volt. Bámultam az üvegszekrényben a különböző vadászfegyvereket és a cserkészemlék-gyűjteményt, aminek minden darabját magyar, vagy külföldi cserészekről kapta ajándékba (köztük volt az „Ezüst farkas” is, amivel Baden Powell tüntette ki). Nagyapó, dolga végeztével oda hívott magához és megcsókolt (mint

egyetlen leányunoka, kedvence voltam). Egyik ilyen alkalommal történt, hogy mikor megcsókolt, elhúztam magam tőle: „Nagyapó szúr!” Jót nevetett ezen, de tényleg szúrós volt a szakálla.

Vége lett ezeknek a szép időknek, jött a menekülés és a rákövetkező zavaros idő. Még levélbeli kapcsolat se volt Magyarországgal, majdnem két évig. Bizony elharmadosodott nagyapó emléke, bár szüleim rendszeresen leültettek levelet írni a nagyszülőknek. Ebből az időből származik két levél, amit nagyapó nekem írt: legalább úgy hiányzottunk mi neki, mint ő nekünk.

Később küldött nekünk csomagot Németországba, többek között egy akkoriban megjelent új meséskönyvet, az „Ötkenyeres Trézsi”-t. Egy másik csomagban vastagabb könyvet küldött, amiről kisült, hogy a belsejében fél kiló szalonna – mi-csoda kincs! – rejtőzött.

Essenben kezdtem a gimnáziumot, és a német tanárnő azt a feladatot adta: írjunk

verset. Egy szép napon engem is megszállt az ihlet, és megszületett első versem: „Das Lesen bei dem Essen.” Ez a remekmű eljutott nagyapóhoz Budapestre és postafordultával megjött a vers magyar fordítása. Melyik költő mondhatja el magáról, hogy rögtön az első versét már lefordították?

1948 késő őszen, nagyban készültem a nagyszabású esseni Szt. Márton felvonulásra, amin akkoriban minden gyerek részt vett, lampionnal. Apa is tervezett nekem egy lampiont, amit ki kellett festeni és kartonból kivágni. Az előkészületek közepette futott be a sürgöny: nagyapó meghalt.

Nemcsak a nemzetközileg ismert és kedvelt cserkészelnök, nemcsak a volt pénzügyi államtitkár, de az én nagyapám halt meg. Emlékét kegyelettel őrzöm.

Papp Erika

(Magyar Cserkész, 1974. 1-2. szám)

Bevezető énekek

„Ezért mi is az Atyával egységes és a Fiúval egylényegű Szentlelket valljuk és kérünk Tőled, mennyei adományozótól a magunk számára lelki békességet, Urunk Dicsőség néked!”*

Az ószövetségi Úr napja szombat volt. Jézus feltámadásával az Újszövetségben vasárnap lett. Az Ó- és Újszövetség között a nagy különbség az utóbbi javára a Szentháromságban való hit: az Atya, a Fiú és a Szentlélek egysége. Jézus megtestesült, ezért ábrázolható emberi alakban. Az Atyát megpróbáljuk ábrázolni, mint öregembert. Van ilyen fogalom az Ószövetségben: az Ósereg. A Szentlélekkel nehezebb a helyzet: galamb (Vízkereszt), lángnyelv (Pünkösöd), s olykor angyal. Mint lélek, képes mindent betölteni.

Dr. Sasvári László

*A Szent Liturgia...125.

Kabdebó János fotócsokra

A XIII. kerületi József Attila Művelődési Központ felkérte kerületi közösségünk elnökét, hogy miután számos kiállítás során kiderült, hogy nemcsak elnök, hanem sikeres fotóművész is, itt a kerületben is rendezzen egy önálló kiállítást munkáiból.

Kabdebó János fotócsokra c. kiállítást 2011. június 3-án *Dr. Kabdebó Lóránt* irodalomtörténész nyitotta meg, akiről kiderült, hogy a képek birodalmában is szakértő. A megnyitó beszéd előtt a zenei

Dr. Kabdebó Lóránt

dudukon megszólaltatott csodálatos örmény dallammal szolgáltatta, hogy kétség se merüljön fel arról, hogy a fotóművész a kolozsvári hársfa illatú Farkas utcai szülőházból örmény gyökerekből táplálkozik.

A kerületi előljáróságát *Borszéki Gyula* alpolgármester és *dr. Prehlik Lajos* jegyző képviselte a szép számban megjelent érdeklődő látogatók társaságában.

Professzor úr megnyitó beszédét családi felvezetéssel kezdte, elmondott gondolatait megosztom a lap olvasóival, különösen azokra figyelemmel, akik a kiállítás megnyitóján nem lehettek jelen.

„Polgármester Úr, Jegyző Úr, kedves vendégeink, de mindenkinél legelsősorban magát a művészt had köszöntsem, aki apám nevét viseli, Kabdebó Jánosnak hívják és ugyanabból a családból származik, a Kabdebó örmény erdélyi magyar családnak a Talpasi ágából, amiből nekem is szerencsém van származni, és amelyikből

a legnagyobb közülünk *Barcsay Jenő* a nagy festőművész, akinek édesanyja apám nagynénje volt, Kabdebó Irén, aki 102 évet élt. Hát reméljük mi is, János is, jómagam is erdőben és egészségben, mert a Jenő bácsi édesanyja szintén ezt élte meg.

Nagy kitüntetés nekem az, hogy János kiállítását én nyithatom meg és az csak egy mellékes, hogy nevünk és rokonságunk valamilyen formában összekapcsol minket. A lényeges az, ami összekapcsol, az örménységünk,

az erdélyiségünk és a magyarságunk. És ha ezt mondom, akkor máris itt vagyunk a képek között, azok között a képek között, amelyeket most ezen a meleg nyári délutánon ennyien, – nagyon köszönöm, hogy – eljöttünk, hogy megnézzük, hogy megtiszteljük ezt a művészetet, a művészt magát is. Ebben az időben is itt vagyunk, hogy a magunkévá tegyük valahogy ezt a furcsa hármasságot. Ezt, amelyik a világot a jövővényt hozza közénk, azt az állandó menekülést, amely az örménységnek is egyik velejárója volt. A valahai nagy örmény birodalom szétesése után. És ne felejtjük el, hogy ez az örménység összefonódott az európai kereszténységgel. Örménynek lenni az Európát is jelenti és a kereszténységet is jelenti és a kettő együtt jelenti ezt az Európát. Előbb, mint a Római Birodalomban, előbb, mint Nagy Konstantin császár lett államvallássá a kereszténység az örmény királyságban.

A megnyitó közönsége

Na, most az örmények élete, valahogy azt szoktam mondani, a Kaukázus az körülbelül a Kárpát-medence. Ugyanaz a viharos terület, átjáró-ház vagyunk mi itt Magyarországon, a Kárpát-medence Európa történetében és Európa és Ázsia között. Dél és Észak, Kelet és Nyugat között átjáró ház a Kaukázus, ahol sajnos még ma is a szomszédom az ellenségem és a szomszédom szomszédja a barátom, mert az a szomszédomnak az ellensége. Ezt tapasztaljuk sajnos itt mi. Remélem, az európai gondolat a közösségbe szervező, az minket csak kimenekít előbb-utóbb ebből a csapdából. A Kaukázus vidéke még mindig benne él ebben a csapdában. Ahogy a képeket hadd idézzem fel: az Ararát hegye, az álmok hegye, amit Örményországból a mai független államból az örmények csak, mint távoli hegyet és nem mint saját területüket láthatják. De akik ott jártunk, tudjuk, hogy látni is csak legfeljebb háromnaponta láthatjuk. És ez csak a természet és hála Istennek nem a politika csodája, mert a pára... ahogy én átutazva a Mont Blanc alatt nem láttam a Mont Blancot, ahogy először a Tátrába megérkezve azt kérdeztem: – és most

hol a Tátra?... és láttam a ködben egy méterre előre, mondták, hogy itt előtted. Ugyanígy szerencsém volt, hogy az alatt a három nap alatt, amikor Ecsmiadzinban, a Szeván tónál, azon a kis félszigeten, amit csodáljanak meg, körülbelül úgy lóg bele a tóba, mint a mi Tihanyi félszigetünk. Csak Tihanyban egy templom kolostor van, itt két örmény cso-

da épült. És ezt az ősi, veszélyeztetett és mégis a kultúrák mellett elkötelezett örmény álmot hozza magával és hozza ide nekünk. Köszönjük meg Jánosnak, hogy ezt itt nekünk közvetíti. És akkor megérthetjük, hogy ebben az országban Apafi fejedelem idején, amikor az örményeket letelepítették, akkor Európában két város keletkezett körzövel, vonalzóval. Az egyik nagy Péter álma, Szentpétervár, a másik a tatárok által a törökök által, a tatárok által az erdélyi tatárjárásban felégetett Szamos parti város, Szamosújvár, amelyet Apafi fejedelem, – akiről anynyi sok rosszat mondtak, hogy sokat ivott, barátait elárulta.. nem biztos, nem hiszem. Jókai okosabb volt, Jókai megírta az ő bölcsességét. És mi örmények tudjuk, hogy ez az Apafi fejedelem volt olyan okos, hogy az örménységet letelepítette Erdélybe. Hadd dicsekedjek azal, hogy a magyar történelem nagyjai között ott vannak az örmények. Ott tartjuk számon a 13 Aradi vértanúból kettőt. És mindig történelmünk jó pillanataiban ott voltak, vannak és remélem lesznek a magyarörmények, akik hűségesek ehhez a hazához.

És így együtt, itt, ebben az országban egy olyan szakrális aurát hoztak, teremtettek, alakítottak, amit mi Erdélynek, Transzilvániának nevezhetünk, de fölötté ott a búra, amelyik összeköti a Kaukázus népét és a magyarság népét és ez együtt a kereszténységet jelenti. Ezek a képek, Jánosnak a képei ezt a kereszténységet közvetítik a mi számunkra.

De János képeit látva, ezt a megrendülést, ezt az együttesen hazai, erdélyi és kaukázusi örmény keresztény és hazát szerető megrendülést összefogva, ha ünneplhetjük, azért vegyük tudomásul, hogy ő egy nagy bohém, játész, csodálatos művész, aki ha átmegyünk a másik terembe, akkor élénk varázsolja azt a Velencét, amelyik ennek az Európának a játékos arca. Azt, amelyik az álarcok a maszkok, nem az orgyilkosok, hanem az egymást szerető és összekerülni akaró szeretőknak a Velencéje és ezeknek a megidézése szintén ebben a kiállításban ott van, ott szórakoztat minket. És ott egy tévedésemet hadd korigáljam mindjárt, amikor bemegyek, jobbra egy klasszicista templom, mondom ez a Karlkirche Bécsben, ahol a csöklakók abból a körből néznek ki, akkor igazít helyre, hogy nem, ez is Velence, hasonlít. Bécsnek az a pillanata, ami összekötötte a Monarchiát vagy a Monarchia előzményeit azzal a klasszicizáló kései Velencével, amelynek fényképét szintén itt láthatjuk.

Kérem, gyönyörködni jöttünk ide, áhíttal gyönyörködni és ennek nagyon örülnök. És van egy titkos csapdája Jánosnak velünk szemben. Van ott az ajtó mellett balra, ha megnézzük egy „fénykép”, amelyik a... TV reklámra emlékeztet, de ez a mélységét adja annak, az a rendezés, hogy itt én rendezek, az a reklám... itt én rendezem magamat, döbbenek bele. Mi-

után ezt a világot magamba szívтам, miután a másik teremben eljátszottam a mi Európánknak a csodálatos művészi örökségét szemlélve, akkor megállhatok és bele kell nézmem ebbe a tükörbe. és... hát nem tudom, hogy megnyugtató képet látnunk-e? A többi kép megnyugtató, mert azt János csinálta. Ezt csapdaként élénk állítja, – Nézz bele, ismerd meg önmagadat. Ezt külön köszönöm neki, hogy nem csak az ő világát akarja belénk plántálni, hanem utána azt mondja, tessék, most magadba szálltál, feltöltekezted azzal, ami az én művészetem, légy szíves, nézd meg magad ebből a nézőpontból, hogyan is mutatsz, mit mondasz saját magadnak, mit tudsz magadnak mondani ennyi gyönyörnek a láttán, ennyi gyönyörnek az átvétele után? Én nagy-nagy örömmel és nagy szeretettel köszöntöm a művészt és adom át önöknek kedves barátaim ezt a megrendítően szép, és játékosan gyönyörű kiállítást. Legyen a maguké, szeretettel.”

Dr. Kabdebó Lóránt

*

Most érkezett a hír, hogy a nagy érdeklődésre tekintettel, két héttel meghosszabbították a kiállítást, így az 2011. július 8-ig tekinthető meg.

Dr. Kiss Margit
a XIII. kerületi Örmény Kisebbségi
Önkormányzat képviselője

Bálintné Kovács Júlia

A II. Kolozsvári Magyar Napokról mi sem fogunk hiányozni!

A tavalyi öt naposhoz képest egyhetesre bővül a Kolozsvári Magyar Napok rendezvénysorozat: az augusztus 15-e és 21-e között zajló fesztiválon az érdeklődők rengeteg, főként kulturális program közül válogathatnak. „A jó értelemben vett fesztivál jellegű programsorozat elsősorban azt célozza meg, hogy a Kolozsvárról elszármazott magyarok hazajöjjenek, és egy kellemes és hasznos hetet tölthessenek el az itthon maradott hozzátartozóikkal. De úgy gondoljuk, Kolozsvár nem csak a kolozsváriaké, minden érdeklődő erdélyi és magyarországi magyart szívesen várunk ide, a kincses városba.” – fogalmazott az eseményt beharangozó sajtótájékoztatón *Gergely Balázs*, a rendezvény egyik szervezője.

A Kolozsvári Magyar Napok szervezői minden korosztály számára szórakozási és kikapcsolódási lehetőséget kívánnak nyújtani. Képzőművészeti és fotókiállítások, ifjúsági- és gyermekprogramok, szabadidős és sportrendezvények, gazdasági és politikai kerekasztal-beszélgetések, könyvbemutatók, szabadtéri filmvetítések szerepelnek a programban. Az ínyenceknek pedig gasztronómiai és borászati bemutatókkal kedveskednek. A rendezvénysorozatra számos előadót várnak az idén is. A meghívottak között lesz a *100 Tagú Cigányzenekar*, *Charlie*, a *Kistehén Tánczenekar*, *Rúza Magdi*, *Benkó Dixieland Band*, *Deák Bill Gyula Blues Band*, *Kolompos*, a *Kolozsvári Filharmónia* és a *Kolozsvári Magyar Opera*. A koncerteket a Főté-

ren tartják. Az idei napokat több kulturális rendezvény is kíséri. Az augusztus 22-i Hungarológia Konferenciát *Schmitt Pál* magyar és *Traian Basescu* román államfő fővédnökségével tartják majd meg. Ugyanakkor a Magyar Napok keretén belül – a Szarkaláb Néptáncgyűttes és a Heltai Gáspár Alapítvány közös szervezésében – rendezik meg a XIII. Szent István-napi Néptáncfalalkozót.

Mi is ott leszünk, csak a pontos időpontot és a helyszínt nem tudjuk még.

Könyvbemutató: *Szamosújvár képes monográfiája* – szervező: Bálint Tibor Baráti Társaság

Kiállítások

Örménymagyarok Kincses Kolozsvárért – Kincses Kolozsváron régen és ma – a Bástya helyreállításának képei, magyarázattal szolgál *Bulbuk Márton István* (a Bástya restaurátora) – Csíkszereda, híres kolozsvári örmények, műemlék jellegű örmény házak, kripták Kolozsváron, régi örmény üzletek cégtáblái, hirdetései – szervező: Bálint Tibor Baráti Társaság

A kolozsvári magyar iskolák, illetve a helybeli és környékbeli cserkészcsapatok programjai, amelyhez az alapot *Kasza Tamás* javaslatai adták:

A programok sikere érdekében bevonandó cserkész közösségek:

- Romániai Magyar Cserkészszövetség
 - Kolozs Cserkészkörzet
 - 51 számú Czetz János cserkészcsapat
- Cserkészévfordulók:
- 100 éves az erdélyi magyar cserkészet

- 20 éves a Romániai Magyar Cserkészszövetség (az első cserkészcsapatok egyike itt alakult: 3 sz. Apácai Csere János cscs.)
- 70 éves a szamosújvári Czetz János cserkészcsapat (Gabányi János csapatalakító)

Szerk. megjegyzés: A rendezvénysorozaton ott lesz az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület is könyvbemutatók-

kal: *Gudenus J. J.: Örmény eredetű magyar nemesi családok genealógiája, Délvidéki örmény nemesek – Elemér – Écska – Nagybecskerek* c. könyvekkel, valamint a most megjelent *ARMENIA magyar-örmény havi szemle 1887–1907.* (Felelős szerkesztő és kiadó tulajdonos: Szongott Kristóf, Szamosújvár, Tordorán Endre „Auróra” Könyvnyomdája) DVD kiadványával. (Valamennyi kiadója: Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület).

Bálintné Kovács Júlia

Apróságok, töredékes olvasmányok Szamosújvár történetéből

Arra gondoltam, hogy a Világosító szent Gergely templombúcsúra készülve, jó lenne felfrissíteni ismereteinket Szamosújvárról, és mikor oda zárándokolunk, értőbb szemmel nézhetjük majd meg e számunkra még mindig oly kedves várost. Kádár József örökbecsű munkáját, Szolnok-Doboka megye monográfiáját hívom segítségül utamra, megőrizve a több mint 100 éve készült munka írásmódját.

Örmény katolikus egyházközség

„Az első örmény kath. szertartású templomot vagy kápolnát Verzereskul Oxendius építtette a főtér közelében a mai czinteremben. A nép a vár mellett volt fatemplomot használta, mely egykor a Gerla falu temploma volt s a mely a II. Rákóczi Ferencz szabadságharcza alatt pusztult el, mint ezt Szongott Kristóf írja, javították egy ideig, de 1723 után az enyészetnek engedték át.

A „Salamon templom”-ot kőből toronnyal Simai Salamon építtette 1723-ban. Gábrus Zachariás a Torma Jó-

zsefhez intézett kimutatásában az építés idejéről 1725-öt s egy év alatt épültnek írja s a Gyümölcsoltó Boldogasszony tiszteletére szenteltetett fel. 1845-ben és 1898-ban újították meg. A Simai példájára mások a várostól keletre fakeresztet, kápolnát állítottak fel 1727-ben.

1855-ben oltárai: Gyümölcsoltó Boldogasszony, a Szent Háromság, Világosító Szent Gergely, Szent Anna és Szent Lajos tiszteletére vannak szentelve.

Három harangja közül egyik a Szent Mária nevével viseli.

A Salamon-templom

A székesegyház a főtér déli részén épült. Alapját 1720-ban tették le. Derekas felépítéséhez 1748. év szeptember 8-án fogtak és 9-én tette le Kastal János püspöki helyettes alapkövét. 1759-ben szentélye anynyira elkészült, hogy szeptember 8-án megtartották benne az első misét. 1800-ban teljesen fel volt épülve, de oltáraival 1804-ben lettek készen s június 17-én Mártonfi József szentelte fel a Szent Háromság tiszteletére s Basilica-nak nevezte. A villám tornyát 1800-ban s a felszentelés évében augusztus 2-án megrongálta s harangja is elhasadt. 1799-ben odahelyezett óra is elromlott s 1804-ben készítették újat. Építésére adakoztak: Mária Terézia királynő 1200 forintot, a Pap család 10 000 forintot, Verzár pláhbános 100 000 téglát, a Verzár család 8 faragott kőoszlopot, Jakabfi Simon a sekrestyét, Gorovejné a keleti falat csináltatta s ezen kívül többen járultak hozzá a polgárság közül s teljes felépítése Gabrus adatai szerint 600 000 forintba került. 1842-ben újították meg.

A székesegyházban 7 oltár van. A nagy oltár a Szent Háromság tiszteletére 1842-ben Jakabfi Gergely költségén készült 9000 ezüst frton. A négy oldaloltár a Bold. Szűz mennybemenetele, Világosító Szent Gergely az örmények apostola, Szent József Jézus nevelőatyja és Napom. Szent János tiszteletére faragott kőből készült a Timár czéh, Kereskedő társaság, a városi polgárság s a papi rend költségén. Az oldalkápolnában levő oltárkép Krisztusnak a keresztről való levételét ábrázolja. Ez eredeti Rubens kép, a melynek története Gabrus szerint a következő: „Bonaparte Rómát minden kincsétől megfosztván, ezen képet több más ritkaságokkal a hajón Párisba szándékozott viteni, de a hajót az angolok elfogták s Angliába vitték, az akkori angol király ezt mind szentképet Ferencz császárnak küldötte ajándéknak, ki a képtárába helyezette.

1806-ban Korbuly Kelemen plébános és Govrik Tódor főbíró Bécsben járván, a király a szamosújvári templom számára nekik ajándékozta. A Szent Olvasó oltár a Gabrus professor saját munkája és adománya.

A székesegyház clenodiumai közül nevezetes a több nagy és kis rubinokkal ékesített ezüst monstrancia; az Eleonóra császárné által ajándékozott tiszta ezüst szövétü püspöki öltöny; a még Örményországból hozott püspöki ezüst pedum infula stola A. Eppale s kézi pergamenre írott ezüst táblájú evangélium. Több rendbeli ezüst szövétü ruhák. Ezüstjéből, mely több mázsát tett, sokat eladtak, hogy az Urbán által kivetett hadi sarzot belőle kifizethessék.

Az Azbej család az idetelepítés alkalmával a felső temetőbe Bold. Szűz Mária tiszteletére egy kápolnát építtetett; az új temetőbe a Szent Kereszt tiszteletére 1822-ben az egyház építtetett s 1855-ben mindkettőben szoktak misézni.

Harangjai 1855. évbéli adat szerint latin felíratuak: a Szentháromság, Szent Gergely, Szent Kereszt tiszteletére mindeniket Szamosújvár közönsége öntette 1800, 1805, 1835. évben. A halálcsengő Szt. József nevére szentelve. Az örmény kath. egyházközség anyakönyve 1721 november havától fogva vezetetik.

Temetője három volt, az első a mostani főgymnasium területén, a másik vagy a felső a fiú árvaintézet kapuja körül, mely 1863-ban zárult be. Az alsó temető a vár mellett kápolnával 1808-ban nyílt meg, de temetkeztek a templomok czintermeiben is.

Első főpapja a városalapító Verzereskul Oxendius Moldovában született, Rómában 14 évig tanult, őt küldte be a szentszék, hogy nem a római pápa fenhatósága alá tartozó feleit a róm. kath. egyház kebelébe térítse. A lemergi örmény érsek püspökké avatta s ezen intézkedését a pápa

is megerősítvén, az aladai örmény püspöki és apostoli vicariusi címmel tün-tette ki, első székhelye Besztercze volt, a hol akkor az örménység tömegesebben lakott. 1692-ben Oxendius örmény püspök a császár kápolnájában tartott misét Bécsben. Az örményeket erővel akarja a pápista vallásra téríteni, 100 aranyat ígértek neki évenként. Török fogságba került s három évig szenvedett ott s csak 1699-ben szaba-

dult ki s Leopoldtól engedélyt kért és kapott, hogy az örmény nemzet számára várost alapíthasson. 1703-ban a székelység II. Rákóczi Ferencz mellé áll. Verzereskul küldik ki lecsendesítésére, de a kurucok elfogták s Rákóczi foglya lőn, a ki tisztelettel fogadta s miután pártjára nem állt, 3 év múlva titkárával elbocsátotta, majd 1712-ben Bécsbe ment s városa érdekében ott működik haláláig.”

Lukács Csaba (Jereván)

Kaukázusi anziksz: Örményország újra orosz tartomány?

Sötét ablak

Örményország történelmét kutatva sok közös vonást fedezhetünk fel a magyarral. A Kaukázus lábainál élő nép is szétszóródott a világban, és elveszítette területének döntő részét. A rendszerváltás nekik is függetlenséget adott, de most sincs szerencsájük: a helyzet úgy hozta, hogy erős szövetséges nélkül nem tudnak fennmaradni. Halálos ölelés vagy kölcsönösen előnyös együttműködés? – riport egy különös országból.

Éjfél előtt még tömeg hömpölyög a nemrégiben elkészült sétálóutcán a méregdrága ruhákat és divatcikkeket áruló luxusboltok kirakatait bámulva. Az operaháztól a Köztársaság térre vezető Északi sugárút két oldalán több száz lakás ablaka nyílik a promenádra, de csak négyben látok fényt. Kísérőim elmondják: a helyiek számára megfizethetetlen áron kínálták az ingatlanokat, így ezek zömét perzsák vagy oroszok vásárolták meg befektetésként. Jerevánban vagyok – alig hiszem el, hogy a kilencvenes évek elején, a Szovjetunió összeomlása és az ország függetlenedése után nem volt áram, gáz és üzemanyag, így fűteni is csak fával lehetett, és óriási volt a nélkülözés.

Örményország 1991. szeptember 21-én kikiáltotta függetlenségét, de mára gyakor-

latilag újra orosz tartomány lett. Orosz kézben vannak a bankok, az energia-szolgáltatók és a kommunikációs cégek. A szállodákban, amelyben lakom, a reggelinél rajtunk kívül mindenki oroszul beszél. A jelenlegi politikai elit Moszkvában végzett, és döntéseiben a Kremltre figyel. Ritkán látni ekkora különbséget két szomszédos ország között, hiszen Grúzia homlokegyenest más stratégiát választott: Oroszország ellenében határozza meg magát, és a pénz, valamint az ideológiai támogatás Washingtonból érkezik.

Az örmények büszkék arra, hogy ők a világ legrégebbi keresztény országa (a hivatalos adatok szerint időszámításunk után 301-ben államvallássá tették a kereszténységet). Hányatott történelmük során or-

száguk területének közel kilencven százalékat elveszítették (az Örmény Köztársaság jelenlegi területe 298 ezer négyzetkilométer), és sok millió honfitársuk szóródott szét a nagyvilágban. A becslések szerint a hárommillió lakosság két-háromszorosa él külföldön, köztük Magyarországon is, ahol tízezer főre teszik az örmény kisebbség számát.

Most látszólag béke van ugyan, ám számos lezáratlan konfliktus nehezíti az ország gazdasági fejlődését. Az kilencvenes években háborút vívtak a szomszédos Azerbajdzsánnal Hegyi-Karabah ügyében, és az örmény-azeri (különben lezárt) határon mostanában is gyakran előfordulnak lövészváltások. Szintén zárva van a török-örmény határ (a Jerevánal szembeni török blokád oka a karabahi konfliktus, valamint a törökországi örmények ellen elkövetett 1915-ös népirtás eltérő megítélése, így Isztambullal még hivatalos diplomáciai kapcsolatok sincsenek). Grúziával az ország oroszbarátsága miatt hívós a viszony, így – furra módon – a világ legrégebbi keresztény országa jelenleg egy meglehetősen fundamentalista iszlám állammal, Iránnal van a legjobb viszonyban. Az országot elkerülik a Kaukázuson áthaladó szénhidrogén-vezetékek, így érthető az Oroszországtól való függőség. Az arányokra jellemző, hogy az örmények az ország nemzeti össztermékének mintegy tizedét – a karabahi válsághoz kapcsolódóan – hadi kiadásokra fordítják, miközben Azerbajdzsán katonai költségvetése alig marad el Örményország teljes nemzeti össztermékétől.

Két évvel ezelőtt jelentősen csökkent a legfőbb exportcikkek számító réz és molibdén kiviteléből származó bevétel, így 2009 elején több mint félmillió dolláros IMF-hitelre, majd Oroszországtól közel ugyanekkora stabilizációs kölcsönre szo-

rultak. Ebben az évben tizenöt százalékat zuhant a GDP, így az oroszok gazdasági segítsége nélkül csödközelbe került volna az ország. Ennek ára volt: az ország gyakorlatilag Moszkva ellenőrzése alá került. Nem csak gazdasági értelemben: Gümri városában található a 102. számú orosz katonai bázis, amely a Kaukázus térségében a legjelentősebb orosz katonai jelenlét. Tavaly augusztusban, *Dmitrij Medvegyev* orosz elnök évi nyolcadik (!) jereváni látogatásán megállapodást írtak alá örményországi atomerőműblokkok építéséről, haditechnikai eszközök és fegyverek karbantartását szolgáló szervizközpontok létesítéséről, valamint módosították az orosz katonai bázis működéséről szóló kétoldalú megállapodást is, amelynek értelmében Moszkva a korábban meghatározott 25 év helyett 49 évig, vagyis 2044-ig térítésmentesen használhatja a bázist. A jegyzőkönyv kiszélesíti a Gümriben állomásozó orosz csapatok felelősségét, amely így kiterjed Örményország védelmére „bármely külső agresszorral szemben”.

Nyilván nem véletlen, hogy a 2008-ban öt évre elnöknek megválasztott *Szerzs Szarkiszjan* oroszbarát politikus. Az ellenzék gyenge és megosztott, a helyi sajtó (a gazdasági kulcspozíciókhoz hasonlóan) néhány – szintén oroszbarát – oligarcha kezében van. Az itteni demokráciára jellemző, hogy az elnökválasztást követő ellenzéki tüntetéseket (a százezres tömeg azért ment utcára, mert állításuk szerint Szarkiszjan csalással jutott hatalomra) éleslövedékekkel oszlatták szét 2008. március 1-jén. Tízen meghaltak, számosan megsebesültek, külföldi szervezetek szerint több embert be is börtönöztek politikai nézetei miatt. A helyi viszonyokat jól jellemzi az a történet, amelynek hitelességét nehéz ellenőrizni ugyan, de mindenki

hallott róla: az „Egér” gúnynévvel illetett parlamenti elnök emberei egész nap figyelik a helyi rádiók és televíziók műsorait, és ha élő adásban valaki használja ezt a „tiltott” kifejezést, azt a testőrök várják a stúdió ajtajában, és jól megverik. Egyébként a 2008-ashoz hasonló tüntetések elkerülésére az örmény nemzetgyűlés gyülekezési jogot korlátozó törvényt fogadott el. A jogszabály kimondja: a hatóságok nem engedélyezhetik tüntetés megtartását azokban az esetekben, ha a rendőrség vagy a nemzetbiztonsági szolgálat úgy ítéli meg, hogy a rendezvény veszélyezteti a közbiztonságot, a közrendet vagy a polgárok alkotmányos jogait. Az ellenzék szerint a szabadságjogok ilyen jellegű korlátozása nem járul hozzá az örményországi belpolitikai válságból való kilábaláshoz és az örmény társadalom konszolidálásához. A politikai elit a látványos oroszbarátság ellenére állandóan hangoztatja euroatlanti elkötelezettségét, és az államfő többször is kifejtette, hogy a végcél az ország uniós csatlakozása, de ennek dátumát most botorság lenne megjósolni.

Bár az örmények fantasztikus turisztikai potenciállal rendelkeznek, egyelőre nem özőnlük ide a világ. A beutazó turisták döntő többségét a világ különböző országaiból hazalátogató örmény származásúak adják.

A fővárosból, Jerevánból is jól látható az Ararát hegy, de egynapos kirándulás során meglátogatható a kétezer méteres tengerszint feletti magasságban lévő Szeván-tó és az „örmény Vatikán”, vagyis Ecsmiadzin is, amely az Ararát-völgy egyik legrégebbi városa, és a katolikus, az örmény főpap székhelye. Sok száz éves, döbbenetes szépségű kolostorokat láthatunk a hegyek között, ahol komoly gyalogtúrákra is van lehetőség, fel egészen a négyezer méteres Aragac csúcsig. A közel háromezer éves Jereván is megér pár napot, sokféle érdekességgel, így a tizenhétezer ősi kéziratot őrző Matenadaran könyvtárral, a zseni filmrendező, Paradzsanov múzeumával, vagy a jereváni konyakgyárral.

Sokan azt mondják: az ország fejlődésének legfőbb akadálya, hogy a gazdasági-politikai elit az elszigeteltségben érdekelt, mert a lezárt határok mellett és orosz függőség miatt jobban fenntartható a jelenlegi gazdasági status quo. Ennek is következménye, hogy Örményország drága, miközben az emberek átlagfizetése száz-százötven dollárnak megfelelő dram. Paradox helyzet: a fiatalok többsége beszél oroszul, orosz függőségben él, de a zömük Amerikába vágyik.

(*Magyar Nemzet*, 2011. május 28.)

Székely példázat

A szél, a víz és a becsület vándorútra indultak. Megegyeztek, ha elkeverednének egymás mellől, megkeresik, aki elveszett.

Azt mondta a víz, ha engem elveszítetek, akkor menjetek le a legmélyebb völgybe, oda mindig lefolyok, ott megtaláltok.

A szél így szólt, ha engem elveszítetek, akkor menjetek fel a legmagasabb bércre, ott mindig süvöltök, ott megtaláltok.

A becsület csak ennyit mondott: ha engem elveszítetek, ne keressetek, engem nem lehet megtalálni, csak keserves munkával visszaszerezni.

Szomorújelentés

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy

Dr. Gajzágó Aladár
nyugalmazott tanár

életének 89. évében elhunyt.

Temetése 2011. május 21-én 10,30 órakor a salgótarjáni régi temetőben megtörtént.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik utolsó útjára elkísérték.

A gyászoló család

Emlékét kegyelettel megőrizzük!

Örmény-magyar gyermekrovat (52. rész)

Kedves örmény származású magyar gyerekek!

2011-ben is folytatjuk a szép kis történeteket az örmény őseink életéből, amikből ti, de szüleitek és nagyszüleitek is megismerhetik a régi történeteket. Ha a történetek végén feltett kérdésekre helyesen válaszoltok, és azt elkülditek címünkre, nyereményben részesültök. Ha még nem tudtok írni, akkor rajzoljátok le a történetet, szüleitek és nagyszüleiteket biztosan segítenek nektek.

Leveleiteket várjuk emailon: ormenyvasarhely@yahoo.com, vagy postán: dr. Puskás Attila, str. Campului, 540175 Tirgu Mures, Románia
LÉGY TE IS A „GYÖKEREK” ÖRMÉNY GYERMEKROVAT NYERTESE 2011-BEN!

Antranig

Ki az az örmény, aki ne ismerné ezt a nevet? A hős katonatiszt harminc éven keresztül segítette honfitársait, harcolt azokért a testvéreiért, akiket a kurdok vagy a csecsenek zaklattak. Hazájától távol, Amerikában halt meg és Párizsban temették el a híres Pere-Lachaise temetőben.

Kik ellen kellett védeni az örményeket? Hol laknak ma ezek a népek?

Válaszok: *Molnár Zsófia*, Marosvásárhely
Március: Az örmény népi történet: 1915. április 24. A törökök nem szerették az örményeket, mert tanult emberek voltak, irigyelték Konstantinápoly híres örmény is-

koláit. Napjainkban is, ha egy nép nem tud felnőni egy másikhoz, igyekezik azt leigázni, jogaitól megfosztani.

Április: A Musza Dagh történetét Franz Werfel örökölte meg a hallhatatlan regényében. Túlbulzogságukban a törökök, mely a hitleri pontosságot idézi, minden eldugott helyet felkerestek, ezért az örmények felmenekültek a Mózes-hegyre, ahonnan a francia hadihajóra sikerült feljutni. A mű címe: A Musza Dagh negyven napja

Május: Jó tett helyébe jót várj: az angolok és a franciák a német-török csapatot az örmény hős katonák segítségével győzték le. Hálából a franciák megígérték, hogy támogatni fogják az örmények követeléseit. Ám ígéret szép szó, ha megtartják úgy jó!

A Szentpéteri József Ötvös Iparművészeti Stúdió Képző- és Iparművészeti Szaktábor (2011. aug. 16–23.)

Mit nyújt a tábor?

- Lehetőséget a különböző kézműves technikák megismerésére és kipróbálására
- színvonalas időtöltést szép környezetben jó levegőn
- igazi feltöltődést úgy, hogy a pihenés mellett alkotások is születtek
- változatos műhelyfoglalkozásokat megfizethető áron

Műhelyeink a táborban:

- ékszerkészítő műhely
 - tűzzománc, domborítás és huzaltechnikával
 - papírműhely
 - origami készítéssel és papírmerítéssel
 - textilműhely
 - természetes anyagok műhelye
 - bőrözés
 - kódex készítés
- és még sok meglepetés...

A táborban készült alkotások számára **kiállítási lehetőséget** biztosítunk!

Egyéb programok:

állatsimogató, lovas sétakocsikázás, lovaglási lehetőség

Gyerekeket és felnőtteket is szeretettel várunk!

Helyszín:

Jakabszálláson a falu központjától 3 km-re lévő erdei iskolában, nem messze Bugactól

Ára: 36 000 Ft/8 nap/fő

Az ár tartalmazza az utazás, a szállás, a napi 3x-i étkezés és a programok árát, illetve az anyagköltséget.

Érdeklődni és jelentkezni lehet:

Borosnyay Klára ötvösművésznél
telefon: 06 20 534 1563

e-mail: borosnyay.klara@szepteteri-studio.hu

Az „Örmény kaleidoszkóp II.” rendezvény résztvevői. Első sorban balról a második Novák József festőművész, ötödik Dr. Csegezi Sándor alpolgármester (Cikkünk a 26–29. oldalon.)

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület folytatja a **pénzadományok gyűjtését** az erdélyi magyarörmény közösségek részére. Pénzbeli adományok az egyesület bankszámlájára befizethetők.

Bankszámlaszám: Budapest Bank Rt. Királyhágó fiók: 10100792-72594972-00000007

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület székhelye: 1015 Budapest, Donáti utca 7/a.

Postacíme: 1251 Budapest, Pf. 70. **Telefon:** 201-1011, **fax/tel.:** 201-2401

Elnök: dr. Issekutz Sarolta

ERDÉLYI ÖRMÉNY GYÖKEREK – füzetek

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület havonta megjelenő kiadványa

A kiadványt támogatja:

az Országos Örmény Önkormányzat,

és a Fővárosi Örmény Önkormányzat

(1054 Budapest, Akadémia u. 1. III. emelet 338-339, telefon: 332-1791)

(felfogadás: hétfőn 16–18 óráig, fovarosiormeny@gmail.com).

Nyilvántartási szám: 2.2.4/78/2002.

Főszerkesztő: **Béres L. Attila**

Felelős kiadó: **dr. Issekutz Sarolta**

Munkatársak: Dr. Sasvári László, dr. Issekutz Sarolta, Bálintné Kovács Júlia (Kolozsvár),

Dr. Puskás Attila (Marosvásárhely)

Szerkesztőség: 1251 Budapest, Pf. 70. Tel.: (1) 201-1011, Fax: (1) 201-2401

Lapzárta: minden hónap harmadik csütörtökét követő hétfő!

Tördelés: Szakmány György

Nyomdai munkák: Pannónia-Print Kft.